

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ETİK VE SPORTMENLİK İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
EMİNE ÜLKAY TOPCU

2013-NİĞDE

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ETİK VE SPORTMENLİK İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
EMİNE ÜLKAY TOPCU

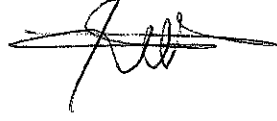
DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. ÜNAL KARLI

2013-NİĞDE

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “SPORTMENLİK VE ETİK İLİŞKİSİ” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını yararlanılan eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir bunu onurumla doğrularım.05/10/2013

EMİNE ÜLKAY TOPCU

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. ÜNAL KARLI danışmanlığında EMİNE ÜLKAY TOPCU tarafından hazırlanan "Etik ve Sportmenlik İlişkisi" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

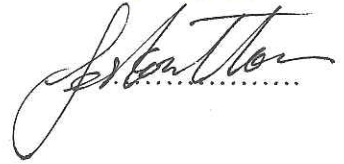
Tarih:

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ünal KARLI

Üye : Doç. Dr. Baki YILMAZ

Üye : Doç. Dr. Serkan HAZAR

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet ÖZEL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırma da, etik ve sportmenlik ilişkisinin incelenmesi amaçlandı. Araştırma ilişkisel tarama modeli olup, veriler anket yöntemiyle elde edildi. Sporcuların sportmenlik yönelimleri ve etik eğilimlerinin incelendiği çalışmanın örneklem grubu farklı cinsiyet, yaş ve branştan olan Bolu ve çevresinde yaşayan tesadüfi 300 sporcudan oluşturuldu. Veri toplama aracı olarak birinci bölümde kişisel bilgileri sorgulayan ifadeler yer verilirken ikinci bölümde “Etik Duruş Anketi” , üçüncü bölümde ise “Çok Yönlü Sportmelik Eğilimleri Ölçeği” kullanıldı. EDÖ’nin idealizm ve görecelilik alt boyutlarında inceleme yapılırken, ÇYSEÖ ölçeğinde sosyal değerlere saygı, spora adanma, kurallara ve görevliye saygı ve rakibe saygı alt boyutları incelendi. Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla verilerinin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve frekans/yüzde gibi betimsel istatistikler ve Kolmogorov-Smirnov/Shapiro-Wilks normal dağılım testleri, Pearson korelasyon testi, bağımsız gruplarda t-testi, Mann-Whitney U testi ve çoklu varyans analizi(MANOVA) testleri uygulandı. Elde edilen bulgulara göre, EDÖ ölçeği görecelilik alt boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) gözlemlendi. Katılımcıların spor yaşı ile sportmenlik tutumlarından kurallara ve görevliye saygı alt boyutu arasında anlamlı pozitif bir ilişki ($p<0,05$) tespit edildi. EDÖ ile ÇYSEÖ ölçeklerinin alt boyutları arasında ise, görecelilik ile rakibe değer/saygı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemezken, diğer alt boyutlar arasında pozitif ve anlamlı ilişki tespit edildi. Araştırma sonucuna göre, birey etik değerlerine ne kadar bağlıysa sportmenlik düzeyinin de o kadar arttığı gözlemlendi. Bu sonuçtan yola çıkarak sadece sporcular değil spor ile uğraşan yönetici, taraftar, gazeteci gibi tüm bireylerin etik anlayışlarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

.

Anahtar kelimeler:Spor,Etik,Sportmenlik

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the correlation between ethic position and sportsmanship attitudes of university students who participate in sport. In this study correlational survey model was used and the data was obtained through questionnaire method. The sample group of the study was composed of randomly selected 300 student athletes of Abant İzzet Baysal University from different sex, age and sport branches. As data collection instrument, in the first section there were items questioning demographic information, the second section was composed of Ethics Position Questionnaire (EPQ) and The Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale (MSOS) was used in the third section. In order to test the research hypothesis descriptive statistics such as arithmetic mean, standard deviation, frequencies, Kolmogorov-Smirnov/ Shapiro-Wilks normality tests, Pearson Correlation Test, Mann-Whitney U Test and Multiple Analysis of Variance (MANOVA) were conducted. According to the findings, significant difference was observed between the sexes in the relativity sub-dimension of Ethics Position Questionnaire ($p < 0.05$). Significantly positive correlation was determined between sport age and respect for the rules and the officer which is sub-dimension of EPQ ($p < 0,05$). While there was no significant correlation identified between relativity sub-scale of EPQ and respect for the competitor sub-scale of MSOS, significant correlations were found among the other sub-dimensions of the scales ($p < 0,05$). Finally, significant positive correlation was found between the ethical values and sportsmanship levels of student athletes. Based on this result, it was thought that ethical behaviors should be improved not only athletes but also all individuals such as journalist, supporter and administrator.

Key words: Sport, Ethic and Sportsmanship

ÖNSÖZ

Sportmenlik ve etik kavramları başlangıçta çok farklı kavramlar olarak görülmesine karşın. Sporun amatör ruhunu kaybederek profesyonleleşmesi, maddi getirisinin artması ve buna bağlı olarak ahlaki değerlerin ikinci plana atılması sporda etik davranışlar konulu araştırmaların yapılmasını önemli kılmıştır.

Bu araştırmanın amacı ülkemizde ve dünyada büyük tartışmalara neden olan sportmenlik kavramı ile etik arasındaki ilişkiyi ortaya çıkararak bilgi sahibi olmak ve çözüm yolları sunmaya çalışmaktır.

Araştırmanın planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin her aşamasında yararlandığım değerli görüşlerini benden esirgemeyen, sabır ve azimle bu araştırmanın neticelenmesinde, istatistiksel analizlerin yapılması ve yorumlanmasında değerli fikirlerini benimle paylaşan danışmanım Yrd.Doç.Dr. ÜNAL KARLI'ya, araştırma sırasında desteklerini esirgemeyen okul müdürüm Yrd. Doç. Dr. BERKAN ALPAY'a ve değerli hocalarıma, gerek maddi gerekse manevi olarak her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

04 / 10 /2013

EMİNE ÜLKAY TOPCU

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar	VIII
KISALTMALAR	IX
1.GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1.Problemin Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	4
1.3.Araştırmanın Hipotezleri	4
1.4.Araştırmanın Önemi.....	5
1.5.Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
2.GENEL BİLGİLER.....	6
2.1.Etik Kavramı.....	6
2.2.Antikçağdan Günümüze Etik.....	7
2.3.Etik ve Ahlak İlişkisi.	10
2.4.Etiğin Temel Problemleri.....	11
2.4.1.Özgürlük	12
2.4.2.Mutluluk	13
2.4.3.İyilik.....	14
2.5.Etik Teoriler	14
2.5.1.Teleolojik Yaklaşımlar	15
2.5.2.Deontolojik Yaklaşımlar	15
2.5.3.Teleolojik ve Deontolojik Etik Arasındaki Farklar	16
2.6.Etik Kuramlar.....	16
2.6.1.Meta Etik	17
2.6.2.Normatif Etik	18
2.6.3.Uygulamalı Etik.....	19
2.7.Meslek Etiği	19

2.8.Spor	21
2.8.1 Kişilik ve Spor İlişkisi	23
2.8.2.Sportmenlik ve Etik İlişkisi	24
2.8.3.Fair-play.....	28
2.8.4.Spor-Kültür ve Etik İlişkisi.....	32
3.YÖNTEM.....	35
3.1.Araştırmanın Örneklemi	35
3.2.Veri Toplama Araçları	35
3.3.Verilerin Analizi	37
4.BULGULAR.....	38
5.TARTIŞMA	44
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
6.KAYNAKÇA	52
7.ÖZGEÇMİŞ.....	58
8.EKLER.....	59

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımları ve boyutları ortalama değerleri

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre EDÖ alt boyutları ortalamalarının karşılaştırılması.

Tablo 3. Katılımcıların spor branşlarına göre EDÖ alt boyutları ortalamaları karşılaştırılması.

Tablo 4. Spor yaparken katılımcıların EDÖ idealizm alt boyutu ortalamalarının spor branşlarına göre karşılaştırılması

Tablo 5. Spor yapan erkek katılımcıların EDÖ görecelilik alt boyutu ortalamalarının branşlara göre karşılaştırılması.

Tablo 6. Katılımcıların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımları ve ÇYSYÖ alt boyutları ortalama değerleri

Tablo 7. Çok Yönlü Varyans Analizi sonuçları

Tablo 8. Toplam katılımcıların yaşları, spor yaşları, etik idealizm, etik görecelilik, ve çok yönlü sportmenlik ölçeği alt boyutları.

Tablo 9. Katılımcıların yaşları, spor yaşları, EDÖ idealizm, EDÖ görecelilik, ÇYSYÖ alt boyutları Pearson Korelasyon Katsayısı testi tablosu.

KISALTMALAR LİSTESİ

EDÖ	Etik Duruş Ölçeği
ÇYSYÖ	Çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
CIFP	Uluslararası Fair-play Konseyi
TMOK	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
SKT	Sosyal Kimlik Teorisi

I.BÖLÜM

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problem Durumu

Etik kavramı ve tartışmaları çok eski zamanlardan günümüze devam etmekte o dönemlerden buyana ahlak kavramı ile ilgili farklı boyutlarda araştırmalar yapılmaya devam etmektedir. Kavram olarak etik; akademisyenler tarafından din, hukuk, iktisat vb. gibi bilimlerle ilişkilendirmiş ve farklı bilim disiplinlerinde tartışmalar başlatmışlardır. (Dogal Hukuk ve Etik İlişkisi, İktisat ve Etik, Din ve Etik vb.) ”Sosyal bilimin tüm tartışmalarında olduğu gibi etik kavramını tanımlarken kimi sorumluluk, yükümlülük, kimi insani davranış boyutunu, kimi de tam olarak tanımlanamayan yorumlanamayan insan denen varlığın kendisi ve kendi dışındaki insanların bireysel ve toplumsal ilişkilerinin temelini oluşturan değerleri olarak yorumlanmıştır.”(Yatkın, 2008; Bölükbaşı, Kılıcıgil, 2004; Şahin,1998)

Etik, iyi insanın taşıdığı özelliklere sahip olunması ve bireyin davranışlarını belirleyen ve sınırlayan kuralların neler olması gerektiğine ilişkindir. “Bir başka anlatımla etik; doğru-yanlış, ödev-yükümlülük ve toplumsal sorumluluk kavramlarını sorgulamaktadır. ”Her şeyden önce etik yaşanılacak bir ortamın yaratılması ve araştırılması, bütün etkinlik ve amaçların yerli yerince konulması, neyin yapılacağı ya da yapılmayacağının, neyin uygun görülüp neyin uygun görülmeyeceği, neye sahip olunacağı ya da olunmayacağının bilinmesidir.(Yatkın, 2008)

Etik ve ahlak, bireyi ve toplumu etkileyen sosyo-kültürel bir kurumdur. İnsanın davranışlarını ve kararlarına yönverir bu açıdanda irade, duygu, düşünce, vicdan davranış ve yeteneklerine hitap eder, bireysel kişiliklerin en mahrem köşelerine kadar uzanır, manevi bir tatmin sağlar, psikolojik olarak motive eder.

Sporcuların motivasyonunun önemi herkesçe bilinen bir gerçektir, inanan için, başarıya giden yolda ilk ve en önemli faktör etik değerleri yerine getirebilme ve ona sadakatle değerdedir.(Bölükbaşı ve Kılıcıgil, 2004) Spor, toplum yapısının en üst belirgenleri arasında yer alırken, toplumsal kurum olma özelliğinin yanında, toplumdaki spor yapısının da ahlak boyutu önem kazanmaktadır. Çünkü toplum bilimi ile ilgili araştırmalarda yer alan sporun, ahlak boyutu da, toplum hayatındaki diğer ahlaki kavramlar (iş ahlakı, tıp ahlakı v.s) gibi incelenmesi gereken bir olgudur. Günümüz de bir eğitim aracı olan sporun, toplumun bütün kesimleri tarafından kullanılmakta olduğu görülmektedir işte eğitim olarak görülen spordan gereken verimi elde edebilmek, ilk çağlardan günümüze kadar gelen spor ahlakı, felsefi ilke ve kurallarına bağlı kalmakla mümkündür.(Şahin, 1998) Spor, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, haz, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan duruşuna yakışır kavramları içerisinde barındırdığı gibi; hüznün, keder, stres gibi yine insani özellikler taşıyan kavramları da içeren bir etkinlik olarak, insanın bütün varlığını etkileyen bir kavram olma niteliğini halen devam ettirmektedir ve bu açıdan bakıldığında da insan olmanın bütün kurallarını kapsamaktadır.(Pehlivan, 2004) Başarılı ve üstün olmak; insanı her zaman cezpt etmekte, onu heyecanlandırmaktadır. Bunun için de insan yaşamın her alanında bu duyguyu tatmak ve bu duygunun sonucunda bazı maddi kazançlar elde edebilmek için gayret göstermektedir. Birey sosyal bir varlık olarak, içinde bulunduğu toplumun değerler sistemine bağlı olarak yaşamaktadır ve insanın bu içinde bulunduğu sistem; başarıyı yakalamak için vereceği gayretleri de denetlemekte, elemekte ve düzenlemektedir bu açıdan bakıldığında spor bireyin yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Performans sporunda, kazanmak ve rekor kırmak için verilen bütün gayretler de içinde bulunulan sosyal olayın değerler sisteminin yazılı hukuki yasalarına ve genel ahlak kurallarına göre şekillenmektedir. Sporun en temel ve en belirleyici ilkesi eşitliktir; öyle ki, eşitlik kalktığı veya bozulduğu zaman spor olayı da ortadan kalkmaktadır. Eşitlik sporun

yapıldığı alan, sporun yapıldığı aletler, spor dalına özgü kurallar, yasaklar ve cezalarla ilişkili bunların hepsini içerisinde barındıran bir kavramdır, burada sporcuya kendi sportif gücünü, becerisini ve yaratıcılığını sergilemek kalır.(Yoncalık, Gündoğdu, 2007) Bu eşitlikten sonra sporcuya kalan kendi yeteneklerini sporun ahlak kuralları doğrultusunda gerçekleştirmektir. “Fair-play kavramı ise en başta insan onuruna gösterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmış, sporun her aşamasında ve her türünde hakça ve dürüstçe oyun oynamanın ereksel (amaç, gaye, maksat) bir ahlaki ilkesi olarak kabul edilmiştir.”(Pehlivan, 2004)

Bu konularla ilgili alan yazın incelendiğinde karşımıza spor etiği üzerine birçok önemli araştırma çıkmaktadır, kuşkusuz bunların en önemlileri arasında Robert L. Simon’un uzun yıllar etik üzerine yaptığı araştırmalardır. Simon’un çalışması olan Fair-play’in 2. Baskısında sporda ticarileşmenin yanı sıra üniversitelerde sporda cinsiyet eşitliği, spor bölümleri üzerine durup sporda mükemmellik, şiddet ve uyuşturucu üzerine çalışmalar yapmıştır. (Simon, 1991) Lori A. Gano-Overway ve arkadaşları (2005) tarafından uygulanan ve araştırmamıza ışık tutan bir araştırmalardan birtanesi de Motivasyonel Ortam ve Sportmenlik Algısı Başarı Odaklı Perspektif: Bireysel ve Takım Üzerine Etkisin’de motivasyonel çevre ve karşılıklı etkileşimin bireysel ve grup seviyesindeki etkisi araştırılmıştır.(Ganooverway, Guiverneu, Magyar, Eving, Waldron, 2005) Yves Chantal ve arkadaşları (2005) tarafından uygulanan Motivasyon, Sportmenlik ve Sporcu Saldırganlık dolaylı analizinde ise kendi kaderini belirlemede motivasyon ve sportmenlik arasındaki ilişki incelenmiştir. (Chantal, Robin, Wernat, Assolnat, 2005) Bunlara benzer birçok araştırma konusu olan sportmenlik ve etik kavramlarının birbiri ile olan ilişkilerini inceleyen araştırmalarla karşılaşılmalıdır. Araştırmamızda sportmenlikle ilişkisini incelediğimiz etik kavramını görecelilik ve idealizm alt boyutları ile ele alarak araştırmamıza yön vermek amaçlanmıştır burada idealizm eğilimi gösteren bireylerin doğru davranışlarla istedikleri sonuca daha kolay ulaşabileceklerini savunulurken idealist davranan bireylerin etik kararlar verirken başkalarına zarar vermekten kaçınacak diğer insanların refahını göz önünde bulunduran bireyler olduğu daha az idealist bireyin ise hedeflerine ulaşmak için pratik ve başkalarına zararın zorunlu olabileceği yolları seçebilen bireyler olduğu;

görecelilik eğilimi taşıyan bireylerin ise mutlak kuralları kabul etmeyen ve ahlaki kuralların zamanın, yerin ve kültürün bir işlevi olarak durumsal bir ortamda ortaya çıktığını savunurlar yani onlara göre kaniya varırken ahlaki değerler önemli değil önemli olan etkileyen faktörlerdir.

Bu çalışmamızda dünya da ve ülkemizde son yıllarda en çok üzerinde durulan ve büyük tartışmalara neden olan sportmenlik ve etik kavramı arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile aktif olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin kişisel etik duruşları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Hipotezleri

- Sporcuların etik duruşlarında cinsiyete bağlı istatistiksel anlamlı farklılık vardır.
- Katılımcıların spor branşlarındaki farklılıklar etik duruşlarında istatistiksel anlamlı farklılık oluşturur.
- Erkek /kadın sporcuların ideal etik duruşlarında yaptıkları spora göre istatistiksel anlamlı farklılık görülür.
- Erkek/kadın sporcuların göreceli etik duruşlarında yaptıkları spora göre istatistiksel anlamlı farklılık görülür.
- Sporcuların sportmenlik tutumların da cinsiyet ve spor branşlarına bağlı istatistiksel anlamlı farklılık görülür.
- Sporcuların yaşları, etik duruşları ve sportmenlik tutumları arasında istatistiksel anlamlı ilişki vardır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Tüm dünyada ilgi ile takip edilen sportif müsabakalar insanları belirli duygular etrafında bir araya getirmekte bu durumda farklı kitleler tarafından ticari olarak kullanılmaktadır. Bu durumda barış, sevgi, dostluk sportmenlik gibi değerler üzerine kurulu olan sporun sık sık fair-playa aykırı davranışlarla gündeme gelmektedir bu da araştırmamızı önemli kılan ve araştırmaya yönlendiren en önemli etkidir. Araştırmamızda EDÖ idealizim ve görecelilik alt boyutunda değerlendirmeye alınmış toplumsal ahlaki uyumun yüksek olduğu düşünülen ülkemizde ki sporcuların davranışlarında yaş, cinsiyet spor branşı gibi belirleyenlerle ÇYSEÖ'ün alt boyutları spora saygı, sosyal değerlere saygı, kurallara görevliye ve rakibe saygı alt boyutlarında ilişkilendirilmiş toplumsal ahlak mı yoksa durumsal davranışlar mı önemlidir gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz bilgiler ışığında sporculara ve sporun içerisinde olan diğer bireylerde spor ahlakını geliştirmek, onlara fair-play (hakça, dürüst oyun) kavramını özümsetmek amacıyla neler yapılabileceği konusunda eksikleri görebilmek ve bunların giderilmesi açısından gerekli tedbirlerin alınmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

- Katılımcıların ölçekleri objektif ve dürüst bir şekilde doldurdıkları varsayılmıştır.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırmanın verileri 2012-2013 eğitim yılında İzzet Baysal Üniversitesinde okuyan ve aktif olarak spor yapan öğrencilerden alınan verilerle sınırlıdır.

II. BÖLÜM

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Etik Kavramı

Ahlaki davranışların kurallarını belirleme, ilkelerini kodlama yönünde bir teşebbüs olarak etik düşüncenin, bir şekilde bütün kültürlerde varlığını gösterdiği bilinmekle birlikte, felsefi anlamda Yunan'da 5.yy'da Sofistlerle ve Sokrates'le başladığı düşünülmektedir. Sofistlerin ahlaki eylemle ahlaklılığın ne olduğu ile ahlakın neden dolayı varolması gerektiği ile ilgili olarak bir takım sorular soran ilk düşünürler olduğu kabul görmektedir. Bazı muhafazakar sofistler ahlaki kuralları toplumsal yaşamı mümkün kılan insani davranışlar, alışkanlık ve uzlaşım öbekleri olarak değerlendirmiş ve dolayısıyla evrensel bir ahlak sistemi veya kuralının ya da mutlak bir ahlaki hakikatin varlığını benimseyerek ahlaki bir kurallar bütünü oluşturmuşlardır.(Cevizci, 2007)

Ahlak dışı davranışlar tarih boyunca var olmuştur, filozofların çoğu zamanlarının büyük bölümünü etik kuramlar geliştirmeye harcamışlardır. Etik teorisinin en büyük sorunu, etiğin tanımlanmasında ortaya çıkmıştır. "Çünkü etiği tanımlak; kaygan bir joleyi duvara yapıştırma çabalarına benzer." Bundan dolayıdır ki etik farklı teorisyenler tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. "Bu tanımlamalardan birisine göre; etik iyi ve kötünün, doğru ve yanlışın ne olduğunu araştırmaktır."(Karakaş 2008) "Etik; doğru ve yanlış davranışları tanımlayan kurallar bütünüdür. Bu kurallar bizlere davranışlarımızın toplumun yapısına uygunluğunu, kabul görmezliğini ve yanlışlığını söyler."(Karakoç ve Aydın, 2011) Etik bir felsefe

disiplini, ahlaki eylemin bilimi olarak anlaşılmaktadır, ahlaki olanın ne olduğu, nasıl temellendirilebileceğini ve açıklanabileceğini sorgulayan bir kavramdır. Etik, bir şeyin iyi ya da kötü olduğunu belirtmez iyiye nasıl ulaşılacağına yön gösterir. Etiğin amacı insanın iyi temellendirilmiş ahlaki kararları kendi başına vermek durumunda olduğunu ve başka hiç kimseye ne herhangi bir otoriteye ne de sözde daha yetkin kişilere(anne, baba, öğretmen, din adamı vb.) teslim olmaması gerektiğini anlatmaya çalışır. Ahlak konusunda hiç kimse doğuştan bir başkasından yetkin değildir daha fazla bilgili, ya da daha deneyimlidir ve bu nedenle daha kolay uyum sağlar, eleştirel yaklaşımıyla daha kolay vurgular.(Karakaş,2008)

2.2. Antik Dönemden Günümüze Etik Yaklaşımlar

Eski Antik Çağdan günümüze, bilinen etik anlayışıyla ilgili farklı tanımlamalara değinmek gerekirse;

Sokrates Etiği;Bütün Grek etiğinin yörüngesini belirlemiş olan kişidir. Eudaimonra'nın insan yaşamının amacı olduğunu savunur. Kabaca mutluluk anlamına gelmekte veya insanın olması gerektiği gibi olduğu kendisinden hoşnut bulunduğu bir hali tanımlamaktaydı.” Sokrates "erdemlerin birliğini" savunmuş ve eşitlemişdi, ona göre erdem ancak "bilgelikle" mümkündür.(Cevizci, 2007)” Sokrates’ e göre, gerçekten insandan ve toplumdan bağımsız olarak ahlaki değerler, yasalar ve kuralları vardır. Sokrates, erdemleri, yiğitlik, bilgelik, adaletlilik, doğruluk, vb. kavramları tanımlamıştır. Ahlak yasalarının gerçek özünün ve anlamının var olduğunu Sokratik tartışma yöntemleriyle ortaya koyan Sokrates için, değerler ve yasalar objektif ve değişmeyendir.(Çüçen, 2005)

Aristo Ahlakı;Pratik aklın söz konusu düzene sokma faaliyetine tekabüleden ahlaki eylemlerdir. Aristo'ya göre "toplumda her zaman üstekiler ve güçlüler yönetir altakiler ve güçsüzler yönetilir."(Cevizci, 2007) İnsan için en iyi şeyin mutluluk olduğunu savunur ve bunu ahlak felsefesini de sistemleştirerek, toplumsal düzen içinde olunabileceğini öne sürer. Aristoteles, en iyi olan şeyin orta yol olduğunu söyleyerek, mutluluğu da orta yol; yani ölçülülükte görmüştür. Bu nedenle maddi

şeyleri tam anlamıyla dışlamamış, fakat aşırısının zararlı olduğunu kabul etmiştir. Ölçülülükle, insanın kendi bedenini, yeteneklerini, isteklerini ve olanaklarını tanımasını anlayan Aristotelesne de azla yetinmektir, insan için en iyi şeyin, ne aşırıya kaçmak ne de olanla yetinmek sadece ahlaklı olmak olduğunu savunmuştur.(Çüçen, 2005)

St.Augustinus Etiği;“Hiç ölmeyecekmiş gibi çalış yarın ölecekmişsin gibi ibadet et." ona göre insan tanrının egemenliğine boyun eğmeli ve ibadet etmelidir. İnsanlar aralarındaki eşitsizliklere isyan değil Tanrıya şükür etmelidir.”(Obuz, 2009)

Nietzsche Etiği; "İnsan doğal bir varlıktır. Erdem kadar erdemsizlikte normal karşılanmalıdır. Ahlaki ölçüler ve normlar koymak saçma ve gerksizdir."(Obuz, 2009) İslam etiği kavramını ele aldığımızda ise söz konusu klasik ahlaka yönelik önce kalemi sonrada felsefî bir yaklaşımın; yani Kuran'da vücut bulan vahiye dayalı ahlak üzerinde gerçekleştirilen entellektüel araştırmanın eseri olduğu söylenebilir. İslam ümmeti kur'an da ortaya konan ahlaki emir ve ideallerin toplumsal bir düzeyde tercüme edildiği bir araç olarak değerlendirilir.” Bu açılardan bakıldığında Kur'an bireysel ve toplumsal hayatın 2 ayrı boyutunu düzenler.

Etik kavramına islami açıdan bakan görüşlere baktığımızda ise;

Farabi; Herşeyden önce erdemli bir dinin idealleri ile iyi ve adaletli bir yönetim arasında ki uyumla ilişkilidir, yöneten ve yöneticiler nekadard erdemli davranırsa refahın okadar artacağını savunur.(Cevizci, 2007) Ahlak görüşünde Aristotelesci ahlakı, mistik bir ahlakla birleştirme çabasıdır. Ahlak felsefesinin amacını, insanın aklıyla Faal akıl seviyesine yükselmesi ve ondan pay alması olarak tanımlanır İnsanın davranışlarının amacı iyi olmalıdır die düşünür ve bu amaçla insane önce kendini sonrada bütün insanlığı tanımayı amaçlamalıdır. Ahlak felsefesinde sevgi kavramını inceleyen Farabi'ye göre, insanlar birbirini sevmeli; çünkü Yüce Allah hem seven, hem de sevilen bir varlıktır. Sevgi insanları iyi davranışa yöneltir ve bir arada mutlu yaşamayı sağlar.(Çüçen, 2005)

İbni Sina; “Ruhun kemalının ve yetkinliğinin ölçüsü bilgelik ve erdemdir. Ona göre, etik moral bilginin sadece formunu verir, içerik söz konusu olunca vahiye dinin varlığı kaçınılmaz olur.”(Durusoy, 1999)

Mevlana; İnsanı bilinçli, akıllı ve duygulu varlık olarak tanımlayan Mevlana, insanın Tanrı biliğisi içinde özgür olduğunu öne sürer onun uygun gördüğü ve görmedi davranışlar olduğunu ve gerekli olgunluğa ulaşmak için buna uyumun gerekliliğini savunmuştur. Tanrı insanlara verdiği Tanrısal öğelerle onların olgunlaşmasına ve Varlığın Birliğini göstermesine imkan tanımıştır. Mevlana insanda ki irade özgürlüğünün insana sorumluluk yüklediğini ve insanın kendine, yaşadığı topluma ve Tanrı’ya karşı sorumluluğunu savunur.(Durusoy, 1999)

Etik kavranına temel oluşturan ve etikle ilgili standartların oluşturulmasına da yardımcı olan bir takım yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlar kısaca şu şekilde özetlenebilir.

Yararcı Yaklaşım: Azami yararı elde edilmesi etik hareketlerin etkilerinde önemlidir.

Hak Yaklaşımı: Moral haklar bir kimsenin nasıl bir yaşam sürecini ön planda tutar.

İyilik ve Adalet Yaklaşımı: Etik hareketin tüm insanlara eşit davranmasını önemser fakat eşit haklar sözkonusu olduğunda bu eşitsizlik sorgulanabilir.

Herkesin İyiliği Yaklaşımı: Hukuk, eğitim, sağlık vb. toplumun tümünü ilgilendiren konularda herkesin iyiliğinin göz önüne alınmasını önemser.

Değer Yaklaşımı: Etik hareketin, dürüstlük, cesaret, hoşgörü vb. değerle uyumlu olmasına ağırlık verir.(Özmen ve Güngör, 2008)

2.3. Etik ve Ahlak İlişkisi

Etik düşünceyi tartıştığımız bu çalışma boyunca karşımıza sık sık çıkan ahlak kavramıyla ilişkisi ve farklılıkları üzerinde durmak gerekirse incelediğimiz kaynaklarda bu kavramların eski filozoflar tarafından birlikte kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıktığını fakat günümüzde bu iki kavramın farklı kullanılmaya başladığını görmekteyiz.(Uyan, 2007) Etiği, ahlaka ilişkin sorun ve yargılarla ya da ahlaki sorun ve yargılarla ilgili felsefe dalı olarak tanımlanmış, doğru ya da iyi ile aynı anlamda ve ahlaka aykırı (immoral) ve etiğe aykırı (unethical) ile karşıt anlamda kullanılmıştır. Genel olarak biz etiği tartışırken, ahlaki sorunlardan, ahlaki yargılardan, ahlaki koşullardan, ahlaki kanıtlamalardan, ahlaki deneyimlerden, ahlaki bilinçten ya da ahlaki bakış açısından söz edebiliriz.(Çüçen, 2005)

Ahlak ve etik kavramları genel literatürde iki ayrı eylem ve faaliyet alanını ifade etmektedir. Ahlak toplumsal alanda insanlar arası ilişkilerde bireylerin uymaları beklenen ve talep edilen davranışlar yani iyi ve kötü diye tabir edilen Dinamik ve süreklilik gösteren davranışlardır. En eski felsefe disiplinlerinden olan etik, yapılması gerekeni söyleyen veya davranışlara ilişkin normlar koyan bir faaliyet değil, yapılması gereken eyleme sorular soran, neyin değerli neyin değersiz olduğu, hangi eylemin yapılmasının doğru, hangilerinin yapılmasının doğru olmadığı, doğru eylemin ve adaletin ne olduğu vb.soruları sorma faaliyetidir.(Obuz, 2009) Sonuç olarak etikle ilgili ahlak için düşünme, tartışabilme felsefe disiplini diyebiliriz.(Uzun, 2007)

Türkçe'de günlük kullanımda etik ve ahlak sözcükleri çoğu zaman aynı anlamda kullanılsada Türkçe'ye Arapça'dan geçen ahlak sözcüğü hulk sözcüğünün çoğuludur. Hulk sözcüğü bir insanın yardılışı gereği gerçekleştirdiği davranışları anlatır ve huy, adet, alışkanlık anlamındadır. Etik sözcüğü ise insan davranışlarını ahlakilik kuralları içinde araştıran ahlaki bilim olarak kullanılırken ahlak ise bir eylemin nasıl yapılması gerektiğini sorgular. Türkçe sözlükte töre bilimi olarak tanımlanan, etik bilimi ve ahlaki bir meslek grubunun uymak zorunda olduğu davranış bütünü, ahlakla ilgili herşeyi kapsamaktadır. Dentoloji sözcüğü ise meslek ahlakı kavramına karşılık görülmektedir.(Uzun, 2007)

Merkezi insanlar arası ilişkilerin düzenlenmesi ve yönlendirilmesi olan etik bir ahlak felsefesidir. Ahlaksa, toplum içinde bir arada yaşama koşullarını düzenleyen kuralların tümünü içerisinde barındırır. Bütün bunlardan yola çıkarak çalışmamızda etiğin ahlakla örtüşen yanlarının olmasına rağmen etiğin ahlaktan bir sonraki boyut olduğu; etiğin daha kapsamlı bir kavram olduğu sonucunu çıkarmaktayız. Etik temele dayalı kültürel bir uygulama olan spor, insan-toplum ve kültür düzenlemelerinde çok farklı boyutları, anlamları ve değerleri ile sosyal bilimlerin konusu oluşturmuştur. Spora bu açıdan bakıldığında spor, sporcu ve başarı kavramlarının toplumların var olmalarında diğer toplumlar ve kültürler arasında seçkin bir konuma gelmelerinde son derece önemli olduğu görülmektedir. Bu gibi özellikleriyle spor etiği kavramı oluşurken dindarlık kavramı ve etik arasındaki ilişkinin etkisinden de söz edebilmekteyiz.

2.4. Etiğin Temel Problemleri

“Felsefinin tüm alanları gibi, pratik bir disiplin olması dolayısıyla etik alanda da yoğun tartışmalara konu olan pek çok problem vardır.

Bir etik kavramın hangi temel soruları ele aldığı ;

-Bilgi ile kurduğu ilişkilere

-Birbiriyle bağdaşmayan geçerlilik taleplerinin rekabet içinde olduğu güncel ihtilaflara.

-İnsan bilimlerindeki pratik açıdan önem taşıyan tartışmalara

-Ahlak filozofları arasındaki düşünce farklılıklarına ve daha başka birçokşeye bağlıdır. Ahlaki eylem bilimi olarak etiğin çözüm önerileri geliştirmek zorunda olduğu 3 temel sorun alanı bulunmaktadır.”(Ataman, 1994)

-MUTLULUK -ÖZGÜRLÜK -İYİLİK (AHLAKLILIK)

2.4.1.Özgürlük:

Dışardan gelen bir güç olmadan, aklın ve iradenin seçimidir. İnsanın kendi aklı ve iradesi ile yaptığı davranış ya da bireylerin kendi ortaya koydukları seçenekler içinden bir tanesini veya birkaç tanesini yine kendi özgür iradesleriyle seçmeleri olarak tanımlanır. Ahlaki özgürlük ise ahlaki bir öznenin kendi koyduğu kurallara göre, kendi iradesiyle bu kurallara uyarak davranışlarını ortaya koymasısıdır yani yaptığımız eylemlerin arkasında kendimizin olmasıdır. Bu açıdan ahlaki özgürlük zorunlu olarak özgür iradeye sahip olmayı gerektirir. Özgür iradeye sahip varlıklar, ahlaklı davranışlarda ve eylemlerde bulunabilir. Ahlaklılık, özgürlük ve özgür irade birbirlerini kesinkes gerektiren özelliklerdir.(Obuz, 2009) Etik kuramların açıklamaya ve doğrulamaya çalıştıkları ahlaksal yaşama çift tüm fenomenleri, doğruluğu veya yanlışlığı, vicdan, değer verme veya verilmeme duygusunu, tüm pişmanlık ve suçluluk duygularını biran için anlamdan yoksun şeyler olarak görmek olanaklıdır.(Uzun, 2007) Tüm bu fenomenlerin temelinde bir inancın yattığını bu nedenle de ahlaksal eylemlerin aslında eylemde bulunan kişinin özgür kararına bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Ahlaki eylemi ve dolayısıyla ahlaklılığı mümkün kılan şey özgürlüktür, irade özgürlüğüdür. Çünkü iyi-kötü, doğru-yanlış karşısında özgürlüğü olmayan bireyin sorumluluğundan söz edilemez. Psikolojik tekiler ve ahlaksal tasarımlar birbirine iyice geçmiştir ve çok karmaşıktırlar.İnsanın belli durumlar karşısında özgürce kararlar alabileceğini ve bu kararların sorumluluğunu yüklenebileceğini kabul etmez ve ahlaksal betimleyicilik olarak adlandırılır.(Obuz, 2009) Burada karşımıza determinizm kavramı ortaya çıkarmaktadır bu kavram özgürlük kavramının karşıtı olarak görülmekle birlikte dini determinizm konumuzla alakalı olarak kadere inanç şeklinde ortaya çıkmaktadır.

2.4.2.Mutluluk:

Etikte mutluluk kavramının önemli bir rolü vardır;

-İnsan mutlu olmaya çalışmalı mı?

-Mutlu olmak ne demektir?

Bir çok araştırmacı tarafından tartışılan bu sorulara farklı iki zıt cevap verilmiştir. “Bir yanda insanın mutlu olma çabası yaşam pratiğinin anlamı olarak görülüp, mutluluk ilkesini en üst normatif ilke olarak tanımlarken; öte yandan erdem, ahlakilik ve akılcılığa ulaşmak mutluluğa ulaşmaktan daha önemli görünmekte ve görev ilkesi mutluluk ilkesinin önüne konmaktadır.”(Ataman, 1994)

“Mutluluk kavramı açısından etik düşüncelerle ilgili şu saptamalar yapılabilir;

-Mutluluğa ulaşma çabası her eylemin vazgeçilmez uğrağıdır.

-Mutluluğu bir amaç olarak doğrudan hedefimize koymayız somut hedeflere ulaşmak bize memnuniyet ve mutluluk vaat eder.

-Mutluluk etkin normatif değil betimleyici bir kavramdır. İnsan mutluluğa ulaşmaya çalışmamalıdır fakat doğası gereği her zaman ulaşmaya çabalamaktadır. Aslında insan, her zaman ve her yerde tüm gücüyle iyi davranmaya çalışmalıdır o kadar ;ahlaki açıdan mutluluğu bu şekilde bulabilir çünkü mutluluk "Erdemin bedeli değil kendisidir."(Ataman, 1994) Erdemi ahlaklılığın önemli bir özelliği olarak gören Sokrates insanların eylemlerinin amacının mutluluk olduğunu, mutluluğun erdemle ilişkili olarak gerçekleşebileceğini idda eder. Buna göre insan kendini bilmekle yükümlüdür. Kendini bilmek entelektüel anlamda ahlaki iyyinin bilgisine sahip olup onu hayatın içine aktarmakla gerçekleştirilebilir.”(Gökalp, 2010)

2.4.3.İyilik:

Etiğin en temel kavramlarından bir diğeri de iyi kavramıdır. Hatta onun pozitif ahlaki değerlemenin en genel terimi olduğu iyi ya da kötü diye nitelenmeyen neredeyse hiçbir şey bulunmadığı için iyi kavramının temel olduğu söylenebilmektedir. Bu kavram günümüze kadar ne iyi ne iyi değil şeklinde hemen hemen tüm filozoflar tarafından tartışılmıştır.(Cevizci, 2007;Uyan, 2007) Sokrates “ İyi, tüm eylemlerin nihai ereğidir.” İyi'nin doğasında her şey için ortak olmaklık vardır diye iyi'yi tanımlarken, Platon, en yüksek iyiyi iyi iddası olarak Tanrı ile de özdeşleştirir ki, onun ontolojik temellendirilmesi aynı zamanda teolojik temellendirme kimliği

kazandırmış olur ona göre Tanrıya öykünmek insanın ereği olarak konumlanır: “Tanrı ne kadar merhametli ise sen de okadar merhametli olmalısın; o ne kadar affedici ise sen de okadar merhametli olmalısın.” Varlığın bizzat erek taşıdığına inan Platon, iyi ideası altında her şeyin işlevsel olarak birbirine bağlandığı bir düzen olarak görür ve işlevini yerine getiren insan erdem sahibi insandır.”(Doğan, 2010)

Modern düşünürler çoğunlukla bir şeye iyi dediğimiz zaman, insani çıkarları gerçekliğe yansıttığımızı veya iyi teriminin sadece özel taktir ve beğeniyi gösterdiğini ifade ederler. “Kant'a göre bir şey ona bütün koşullar altında değer veriyorsa koşulsuz; buna mukabil ona verdiğimiz değer bir takım değerlere bağlıysa koşullu olarak iyi olmak durumundadır.” O bu ayrımın ardından insanların koşulsuz olarak değer verdikleri yegane şeyin iyi irade ve iyi isteme kapasitesine sahip olan insan varlıkları olduğunu söyler. (Cevizci, 2007; Uyan, 2007)

2.5. Etik teoriler

Etik teori ifadesinin yararlı kullanılması oldukça karmaşık bir tanımla ortaya konulabilir. Etik bir teori, etik düşünce ve uygulamanın teorik hesabıdır ki, bu etik genel bir testin olmayacağını önerir.(Ay, 2003) Etik insan davranışları ile ilgili olumlu olumsuz tüm davranışları sorgulamadır. Bu sorgulamanın amacı insanın davranışlarına yön bulacak ve çerçeve oluşturacak ilkeler bulmaktır. İnsan davranışlarının sistematik sorgulanmasına ilişkin iki yaklaşım vardır. Bunlardan ilki deontolojik yaklaşım bir diğeri ise teleolojik yaklaşımdır.(Cevizci, 2007))

2.5.1.Teleolojik Yaklaşımlar

Kısaca ahlaki etik teorisi olarak tanımlayabileceğimiz teleolojik yaklaşımlar, ahlaki eylemin değerini belirleyen şeyin eylemin ürettiği sonuç olduğunu öne sürer: Bir kimse son derece iyi niyetli olabilmekle birlikte ahlaki ilkelere uyabilmek, ödevin sesini dinleye bilmekle birlikte, ahlaki eylemin sonucunun kişiye ve ahlaktan etkilenenlere zarar veren kötü ve olumsuz bir sonuç olması durumunda bir eylemin yanlış olabileceğini savunan teorilere sonuççu teoriler denir.(Karakaş, 2008) Bu yaklaşım iyi-kötü davranış ve kararların ortaya koyduğu sonuçlar ile ilgilenir. Biraz daha özel olarak ifade edildiğinde, teleolojik etik kuramlarının, eylemin ürettiği sonuç eylemin değerini belirler denilebilir.(Çüçen, 2005) Teleolojik etik sistemlerinde karar ve davranışların yarattığı sonuçlar önemlidir ve sistemlerin en çok bilinen faydacılık (utilitarianizm) olarak adlandırılmış etik yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre bireyin kararı daha çok sayıda insana daha çok fayda sağlıyorsa etikdir.(Karakaş, 2008)

Bu kuramların temel problematiği en yüksek iyi problemi olup bireysel mutluluk, kendini gerçekleştirme ya da en yüksek sayıda insanın en büyük mutluluğu gibi bir sorun buna ulaşması gereken nihai amaç olarak konumlanır. Teleolojik etiğin klasik ya da yetkin örneği yaratıcılıktır.(Cevizci, 2007)

2.5.2. Deontolojik Yaklaşımlar

Deontolojik etik sistemleri ilkeli karar verme sistemi olarak tanımlanmaktadır ve Immanuel Kant tarafından geliştirilmiştir. Bu sistemlerde karar faaliyet ve davranışların tercihinde önemli olan sonuçları değil ilke ve kuralların doğruluğudur.(Karakaş, 2008)

Teleolojik etiğin karşısında yer alan deontolojik etik ahlakta eylemin sonucundan ziyade, eylemin temelindeki niyet ilke ve gerçekleştirdiği ödevin önemli olduğunu ileri süren deontolojik etik anlayışı insanın akıllı ve sorumlu bir varlık olarak yerine getirmek durumunda olduğu, bir takım ödevlerinin bulunduğu düşüncesinden hareketle ahlakın temeline ödevi yerleştirir.(Cevizci, 2007; Duru, 2002) Örneğin bir

kişi eğer ceza olmamak için değilde ayıp veya suç olduğu için bir şey almıyorsa, hırsızlık yapmıyorsa burda deontolojik etik szkonusudu, yani sonuca bakmadan eylemin yapılışı değerlidir. Teleolojik etik eylemlerin sonuçlarını hesaba katarak yapılması gerekeni ne sürmektedir. (YAZICI, 2011)

2.5.3.Teleolojik ve Deontolojik Etik Arasındaki Farklar

Teleolojik etiğin ahlaki eylem ölülerini belirlemede değerle ilgili kavramların temele alınması gerektiğini nesrdğ yerde, deontolojik değerle ilgili tartışmalardan uzak durur. Deontolojik etik anlayışı sadece deontik kavramları kullanır ve yalnızca ahlaki eylemin doğruluğu ve deve uygunluğu üzerinde yoğunlaşır. Deontolojik kuramların belli birtakım şeylerin ilkeye dayandırılarak ya da gerçekten veya zleri itibarıyla doğru oldukları için yapılması gerektiğini savunurken teleolojik teorilerbelli şeylerin ya da eylem türlerinin sonuçları hesaba katılarak yapılması gerektiğini belirler. Deontolojik kuramlar ahlaki eylem lt olarak yalnızca eşitlik veya tarafsızlık ya da evrenselleşitirilebilirlik gibi formel ölçtüler getirdikleri gibi maddi ölçtüler ortaya koyar.(Yazıcı, 2011)

2.6. Etik kuramlar

Bir felsefe disiplini olarak etik aşağı yukarı milattan önce 3.yüzyılda oluşmaya başlamıştır. Onu ortaya çıkaran en önemli şeyde Sokrates ve Platon gibi filozofların insan hayatını; amaç ve erdemli bir hayatın niteliği üzerinde düşünmeye başlamalarıyla oluşmuştur. Gerçekten de, sofistlerin genel geçer moral değerlerin olmadığı inancıyla tam bir ahlaki grceliğin savunuculuğunu yaptıkları yerde hocası ve Platon evrensel ahlaki değerlerin var olduğu inancını temellendirmek için yoğun biraba sergilemişlerdi. Ahlak filozofu işte bu tarihten itibaren ahlaklılığı mümkün kılan, ahlaki hayatı belirleyen koşulları ve insanın ahlaki eylemlerini ele almış eylemlerin kendilerine dayadığı eylemleri araştırmışlardır.(Cevizci, 2007) Bunlar ;

2.6.1. Meta Etik

Meta etik deyince bu yüzyılın başından buyana Anglasakson dillerinde meta-etik akımlar değilde geniş kapsamlı bir kavrayışla doğrudan etiğin konusuyla ilgili olmayan ve bizzat etik düşünmenin yapısının ne olduğunu ve etiğin konusunu nasıl dile getirdiğini araştıran her tür inceleme ve düşünce anlaşıldığında meta-etik de, etiğin bilim kuramı olarak görülebilir. Etik üzerinde düşünmeyi eleştirel maksatlarla etiğin talepleri ve sınırları açısından inceleyen etiklerdir.(Ataman, 1994) Bir başka deyişle nasıl davranırsak ahlaki bakımdan doğru davranmış oluruz sorusunu yanıtlamaya çalışan meta-etik etiğin ve ahlaki yargıların doğası, ahlaki yargıların gerçekleşmesi konularıyla ilğilenir.(Gökçe, 2004) Meta-etik dolaylı sonuçlar dışında eyleme ilişkin olarak hiç bir ahlaki ilke ya da hedef önemsemez esas olarak tamamen felsefi analizden oluşur. Genellikle kabul edildiği üzere meta etik şu soruları sorar:

- 1.Doğru-yanlış, iyi-kötü gibi etik terimleri ya da kavramları içeren yargıların doğası anlamı ya da kavramları içeren yargıların doğası anlamı ya da işlevi nedir?
- 2.Bu tür terimler ahlaki anlamda kullanılışı, ahlaki olmayan anlamda kullanılışından, ahlaki yargılar normatif yargılardan nasıl ayrılır, ahlaki olmayanın zıttı olarak alındığında ahlakinin anlamı nedir?
- 3.Eylem, vicdan, özgür irade, niyet sözverme, özür dileme, güdü, sorumluluk, akıl, irade vb. gibi birbiriyle bağlantılı terimlerin ya da kavramların açıklanması ya da anlamı nedir?
- 4.Etik yargılar ve değer yargıları kanıtlanabilir mi ya da geçerli oldukları gösterilebilir mi? Evetse, nasıl ve ne şekilde ya da ahlaksal akıl yürütme ile değere ilişkin akıl yürütmenin mantığı nedir?(Uyan, 2007)

Yaptığımız literatür taramasında bu sorulardan 1ve4 numaralı sorular meta-etik'in standart soruları 2 ve 3 numaralı sorular ise son zamanlarda tartışılan ve üzerinde durulan sorular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel anlamda meta-etik normatif etiğin koymuş olduğu ahlaki yargılar üzerinden konuşur. Bu yargıların kavramını analiz eder, anlamlarını, mahiyetlerini ve birbirleri

karşısındaki durumlarını inceler. Bu nedenle etiğin günlük uygulamalarının üzerine çıkan bir söylem durumundadır. Temelde ahlaki yargıların doğasını ve metodolojisini ele alan metaetiğin bu incelemelere dayalı iki kısmı olduğu söylenebilir. İlki ahlaki yargıların özü ve doğası ile ikincisi ise ahlaki ilkelerin nasıl belirleneceğinin araştırması ile ilgilidir. Bu genel ayrımın yanında metaetikçiler, gerçekleştirdikleri analizin doğası, sonuçlarının değerlendirilmesi ve etik problemlere uygulanması konusunda da farklılaşmışlar ve konuyla ilgili; bilişselcilik, bilişselci doğacılık, bilişselci sezgicilik, gayrı-bilişselcilik, preskriptif etik gibi kavramlar geliştirmişlerdir.(Gökalp, 2010)

2.6.2. Normatif Etik

Etik, insan olmamız dolayısıyla bizim birtakım ödevlerimiz olup olmadığını sorgular. Demek ki, geleneksel anlamı içinde etik olması gerekeni bildiren kural koyucu ya da normatif bir disiplin olmuştur. Başka bir deyişle, etikle anlaşılan daha ziyade insan varlıklarına neyin doğru , neyin yanlış , neyin iyi neyin kötü olduğuyla belirli durumlarda neyapıp ne yapmamaları gerektiğiyle, hangi nihai amaçların peşinden gitmek durumunda olduklarıyla, hayatlarını nasıl sürdürmeleri gerektiğiyle ilgili bilgi veren insanların ahlaki eylemleri için norm ve düzenleyici ilkeler getiren normatif etikdir.(Ataman, 2006) Etik düşünürler şu halde çoğunluk doğrudan doğruya veya esas itibarıyla değerlendirme işine girer, neyin iyi ya da kötü olduğunu söyler o, kural koyar, yaşama biçimini temellendirir. Kısacası insanlara ahlaki bakımdan rehberlik eder. Bundan dolayı kural koyucu yaklaşımı benimsyen ahlak filozofu insanlara ne yapmaları ya da neden kaçmaları gerektiğini göstererek, kendilerine yükümlülüklerini ve sorumluluklarını anımsatan nesnel ahlaki hakikatler bulunduğunu savunur.(Cevizci, 2007) Yani kural koyan ahlaktır. İnsanlara nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgili kurallar koyar, bunları buyurur, emreder ve zorlar. İnsanlara hayatlarını düzenleme konusunda rehberlik eder. En yüksek ahlaki değerler, ahlaklı insan ve toplum hakkında incelemeler ve değerlendirmeler yaparak elde ettiği bilgilerle insanları aydınlatmaya çabalar.(Gökalp, 2010)

2.6.3. Uygulamalı Etik

Uygulamalı etik belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler yaratma ve bu özel alanlarda bu kriterlerin insan davranışlarında uygulanması ile ilgilendir. Uygulamalı etiğin çağdaş dünyada ortaya çıkmaya başlaması 1960'ların sonu 1970'lerin başına denk düşer. İş etiği, eğitim etiği vb. konularla ilgilendir.(Aydın, 2005)

Genel etik ilkelerinin belirli yaşam ve eylem alanlarına uygulanmasıyla ahlakiliğin mutlaklık ve koşulsuzluk talebini, ahlakla bir bağlam içinde ya da eylem bilimi ethosuyla bağlantılı olarak yorumlayan, özel somut bir etikdir.(Ataman, 1994)

2.7. Meslek Etiği

Meslek etiği ve çalışma ahlakı kavramları günümüzün getirdiği yoğunluğun, çalışma hayatının kısacası modern hayatın birer kavramıdır. Modern olmayan toplumlarda günümüzdeki anlamıyla bir çalışma mümkün değildi çünkü postmodern insan sade ve doğal insandı. Bu toplumlarda ekonomik faaliyetler, sadece varolmak için yeterlilik ilkesine göre düzenlenir; zanaatkarlar çalışmaya sadece geçimlerini sağlayacakları bir gözle bakarlar ve fazlasını beklemezler ekonomiyi anadan-babadan kalma yöntemlerle sürdürürlerdi. Çalışma hayatı modern çağda endüstrileşme sürecine paralel olarak toplumsal yaşamda merkezi bir yer almış ve toplumsal ilişkiler biçimselleşmiş akılcı esaslara göre düzenlenmiş bürokratik ilke ve yöntemler egemen olmuştur. Duygusal ilişkiler geri plana itilmiş ve mümkün olduğunca mekanik bir anlayış çerçevesinde insanlıktan uzak bir düzen egemen kılınmaya çalışılmıştır.(Usta, 2012) Bu değişimler meslek etiği kavramını ortaya çıkarmıştır. Felsefe bilimi açısından bakıldığında etik kavramının tartışılması çok eskilere gitmez, aslında, Platon ve Aristo'dan beri zanaatkarların işini nasıl doğru yapacağı konusunda bazı ilkeler vardır. Osmanlı döneminde de devletin önemli kurumlarından olan Ahiliğin en önemli özelliklerinden biri iş yapma ahlakı olarak tanımlanmıştır. Meslek etiği, belirli bir mesleği icra ederken kişinin ne yapması ya da yapmaması gerektiğini biçimlendirir ve meslek gruplarının ahlakları, genel ahlakı

ilkeye mesleğinde olabildiğince iyi olma ilkesine dayanır, bu durumda iş sadece mesleki teknikler olarak değil insanlar arasındaki kurallar uyumu olarakta tanımlanır. Platon, bir işin iyi yapılması için yalnızca uzmanlığın yeterli olmadığını, iyi niyet etmeninde önemli olduğunu vurgular. Başka bir deyişle, iyiyi istemeyen için bilgi, şans olmaktan çok bir tehlikedir.(Uzun, 2007) “Mesleki etik; bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup kurdugu, meslek üyelerine emreden, onları belirli bir şekilde davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlandıran yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan mesleki iç rekabeti düzenleyen hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür.” Burada amaç haksız rekabeti önlemek ve meslek onurunu yükseltmektir. Meslek etiğinin yanıt aradığı soru insanların belirli bir mesleği yaparken genel olarak ne yapıp ne yapmamaları gerektiğidir. Meslek etiğini açıklamaya çalışan tüm tanımlar belli bir durumdaki yanlış ve doğrunun ne olduğu konusunda var olan kuralları, standartları ve etik prensipleri içine almaktadır. Spesifik bir davranışın etiğe uygun olup olmadığı, yalnızca bireylerin kişisel etik değerleri tarafından değil, kitle iletişim araçlarını, çıkar gruplarını ve örgütleri de içine alan toplum tarafından belirlenmektedir. Bu yargılar örgütlerin etkinliklerinin toplum tarafından kabulünü ve reddini etkilemektedir.(Obuz, 2009) Meslek etiği ilkeleri yazılı olmak zorunda değildir fakat yazılı kültürün olduğu toplumlarda genellikle yazılı olarak karşımıza çıkmaktadır budrum kuralların daha iyi kavranmasına, akılda kalmasına ve daha kolay uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Bazı düşünürler ne kadar meslek varsa okadar meslek etiği olduğunu savunurlar ve her meslek etiği ilkelerinin benzeşen yanları olabileceği gibi birbirlerinden çok farklıda olabileceklerini savunurlar. Meslek etik ilkeleri sıradan ahlak ilkelerinden daha yüksek bir ideali göstermelidir. Meslek etiği ilkeleri, hukuk kuralları gibi cezai yaptırımlara sahip değildir, daha çok meslek sahiplerinin vicdanlarına seslenir. Ancak ilkelerden sapma durumunda meslekten men gibi cezalar söz konusu olabilir.Dolayısıyla meslek etiği ilkeleri kişiler tarafından değil, bir meslek örgütü tarafından orataya konan ilkelerdir.(Vural ve Coskun, 2011)

2.8.Spor

İnsanlar toplumsal bir ortamda sürekli davranışlar gösterir sürekli hareket etme toplumsal düzene uyum, eğlenme, dinlenme gibi davranışlar en önemlileri arasındadır, bütün bu davranışların tek sebebi varlığın düzenini sağlamaktır Spor belirli ölçüde fiziksel güç ve beceri gerektiren yarışmalı ve eğlenceli etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Önceleri bu kavram, boş zamanları değerlendirmeye yönelik balıkçılık, avcılık ve atıcılık gibi açık hava etkinliklerini, belirlenmiş kurallara göre bireyler ya da takımlar arasında yapılan düzenli atletik yarışmalardan ayırmak için kullanılmıştır. Spor bugün artık insan sağlığını, toplumsal dayanışmayı ve sosyal yapılanmayı etkileyen temel unsurlardan biri haline gelmiş, insanların gelişimine katkı sağlayan eğitim aracı, sosyal bir iletişim şekli olarak benimsenmiş ve artık insanlar sporun içerisinde doğrudan ya da dolaylı (tarafar) olarak yer bulmasını sağlamıştır. Sporun en önemli özeliği haline gelen pazarlara bilen bir olgu haline gelmesi sporculara, sponsor firmalara ya da spor klübü yöneticilerine büyük kitleler tarafından tanınma, itibar kazanma ve büyük paralar elde etme gibi kazanımlar sağlamıştır. Spor tüketicilerine ne kazandırdığı ise birçoklarına göre hala meçhuldür zira kimileri onu kitlelerin afyonu olarak görmüş, kimileri barış ve dostluğun aracı saymış, kimileri canını vermeye hazır birer fanatik olmuştur. Şurası bir gerçek ki, spor, yapanlar açısından azımsanmayacak faydaları olan bir uğraştır ve tüm dünyada ve ülkemizde ilk dönemlerden buyana kitleleri peşinden sürüklemektedir.(Doğan, 2005)

Spor sözcüğü disport (dis ve porte) sözcüğünden köken alır ve bu sözcük işten uzak durmak, ağır iş değil eğlence anlamındadır bu da sporun oyun yönünü güçlendirir çünkü spor yaparken zevk alamak, eğlenmek, dinlenmek toplumsal ilişkileri geliştirmek sağlığa katkıda bulunmak önemlidir.

Bir anlamda " Kurallara bağlanmış ve geliştirilmiş bir oyundur. "(Temiztürk, 2011) Sporla ilgili tüm belirlemeler onun entemel özelliğine dayanırlar; spor bir oyundur, spor oyunun bütün özelliklerini içerisine alır ve çaba oyunun içerisinde olduğu için yormaktan çok eğlence olarak görülür kazanmak ya da kaybetmek önemli değildir, önemli olan insan başarılıda olsa başarısızda olsa kendi çaba ve isteği ile ilgili kendi

öz çabasını sergilemesidir. Bu özgürlüğümüzün gerçekleştiği yerdir, bu bakımdan spor özgür bir eylemdir.(Erdemli, 1996) Genel tanımıyla spor, insanın aklını ve vücudunu kullanarak rakibine kendisine tabiata mesafeye ve zamana karşı eşit kurallar içinde yaptığı, temelinde mücadele ve rekabet olan yarışma şeklidir. Spor kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkilerin oluşmasına olanak sağlayan kurallara saygı ve sosyal barışa inanmış bireyler kazandıran bir araçtır.(Gürpınar ve Güven, 2011) “Fişek'e göre ise doğa bilimsel- güdümsel sayılması gereken tanımlamalara göre spor, insanın doğasında bulunan saldırganlığa barışçı boşalma olanakları sağlamakta saldırganlık güdüsünün denetim altına alınması için uygun bir yarışma ortamı yaratmaktadır. ”(Fişek, 1998) Belli bir katılımcı kitlesi tarafından rekabetin, yarışmanın gerçekleşmesi amacıyla yapılan çeşitli fiziksel aktiviteler anlamında kullanılan spor insanın bütünsel eğitimi için gerekli bir araç ve eylem olarak tanımlanır. Spor, insan gelişim özelliklerine doğrudan etki yaptığı gibi, barış, sevgi, kardeşlik, hoşgörü, saygı, dürüstlük ve özveri gibi kavramlarında beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte spor sürekli barışın sağlanması ve ülkeler arasındaki ilişkilerin daha iyi sürdürülmesi ile toplumsal sağlığın korunması gibi konularda da önemli bir araçtır.(Tuncel, 2006) Beden gücünün incelenmiş bir beceri ve davranış gücüne dönüşmesiyle spordaki güzellik doğar nevar ki sportif davranış yalnızca güzel olanın eklenmesiyle tamamlanamaz. Fair-play sporun içerisindedir yani spordaki güzelliğin davranıştaki erdemlilik ile bütünleşmesi gerekir sportif davranış, bedensel güç, beceri güzellik bir erdemle bütünleştiği zaman, tamamlanır çok kez dışarda aranan, dışardan spora sokulmaya çalışılan fair-play gerçekte sportif davranışın yapısındadır. Spor insana yalnızca bir oyun olması bakımından değil bireyin orda güzel ve erdemli davranışlar yaratması bakımından haz verir, hiç kuşkusuz bu insanı yücelten bir hazdır. Spor, yapan insanda daha yetkin ve daha yeterli olma bilinç ve duygu isteği yaratan bir eylemdir özetle insanı mükemmelleştiren eylemlerdir ve bu eylemler iyi ahlakla bütünleşince spor yalnız yapana değil izleyende de mükemmelleşme istek ve bilinci oluşturur. Çünkü gerektiğinde gerçekleşen bir sportif davranış insana örnek alınacak, özenilecek daha iyisi için çaba gösterilecek biçimde etkiler.(Erdemli, 1996)

2.8.1. Kişilik ve Spor İlişkisi

Kişilik kavramı çok farklı biçimlerde tanımlanabileceği gibi genellikle bireyin çevresiyle ve kendi özgür iradesi ile sergilediği davranışlar kişilik olarak tanımlanır. İnsanlar toplumun kurallarına ters düşmemiş olmak için temelde ki duygu ve düşüncelerini olabildiğince saklamaya çalışırlar ve bu bastırılan özellikler kalabalıkta kendini gösterir.(Yılmaz, Tütüncü ve Demirel, 2006) Sporun tüm iç ve dış etkenleri ile insanların kişilik özelliklerinin gelişmesi ve oturmasında ki önemi herkezcekabul edilmiş bir gerçektirörnek verecek olursak yarışma sırasındaki yönetici, antrenör, sporcu ve seyircilerin heyecan içeren taşkınlıkları insanların kişilik özelliklerine dayandırılabilir. Müsabaka esnasında sporcunun yaşamış olduğu bask ve neticesinde oluşan kazanma hırsı onun kişilik özelliklerini ortaya koymasına neden olacaktır. Psikolojinin üç temel özelliği olan kaygı, motivasyon ve saldırganlık dürtüleri sportif eylemler kanalıyla dengelenir ve bireyin toplum içindeki diğer davranışlarında olumlu yönde etkilenir. Kişilik; toplumsallaşma, kimlik ve kollektive oluşumunun ardında yatan etnik, dinsel, mezhep ve milliyet duygularıyla kuşatılmış toplum etkisi olduğu bu durumda sporla bağdaştırılabileceği gerçeği araştıran çalışmalar spora artan ilgi ile birlikte spor psikolojisinin gelişmesine neden olmuş ve bu alanda yapılan çalışmaların sayısı artmıştır, örneğin kişilik araştırmalarında farklı galibiyetleri olan diğer yandanda çeşitli dallarda spor yapanlar arasındaki kişilik farkları araştırılır.(İkizler, 1996) Bu konuda yapılan araştırmalar spor yapanların spor yapmayanlara göre daha canlı, daha dışa dönük, daha çalışkan, daha sabırlı ve daha toplumsal ilişki kurmaya hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha iyi, duygusal yönlerinin daha dengeli oldukları bulunmuştur,kısaca spor yapanların sosyal hayata daha çabuk adapte olduklarını göstermektedir, örneğin bir araştırmada tenisçilerin spor yapmayanlara göre daha dışa dönük olduğu, bir başka araştırmada haltercilerin spor yapmayanlara göre duygusal olarak dengesiz, çabuk sinirlenen ve tepki gösteren özelliklere sahip oldukları gibi sonuçlara ulaşılmıştır.(İnal, 1996)Benlik kavramının spor müsabakası sonrası da ne gibi değişikliklere uğrayacağı konusu son zamanlarda en çok araştırılan konular arasındadır. Kişiliğin ayrılmaz bir parçası olan benlik tasavvuru ben neyim ve kimim veya hayattan neler bekliyorum gibi sorulara verilen

cevaplardan meydana gelmektedir. Kişilik tasavvufu kişinin gelişim sürecinde kendini anlaması, tanıması ve kendini toplumla karşılaştırması anlamına gelmektedir ve sporun onu antreman ve müsabaka yoluyla ortaya çıkardığını savunur. Bu güne kadar yapılmış araştırmaların birbirleriyle çelişen sonuçlar vermiş olmasını, mevcut eleştirileri ve yaklaşımları göz önüne alarak, spor ve kişilik ilişkisi hakkında şunu söyleyebiliriz ki spor ve kişilik arasında mevcut olan ilişkinin yönü ve derecesiyle ilgili kesin bir hükme varmak henüz mümkün değildir fakat sporcunun tarzı, davranışları ile kültürü ilişkilendire bilmek mümkündür. (Erkal, Güven ve Ayan, 1998) Oyun ve sporda öğrenme bireyden bireye aktarma görerek öğrenme şeklindedir görerek ve uygulayarak öğrenme şekli olan spor faaliyeti ile katlanımsı zor güçlükler ve yoğun baskılı ortam içinde gerçekleşen spor aktiviteleri bireyin kişiliğini biçimlendirerek onu daha çok acıya katlanır, direngen, daha hırslı yenilgiye ve kabullenmeye daha yatkın özelliklere sahip olmasında etkili olacaktır.(Ergen, 1996)

2.8.2. Sportmenlik Etik İlişkisi

Sosyal bilimlere konu olan spor etik temele dayalı ve kültürel bir uygulama olup insan-toplum ve kültür düzlemlerinde çok farklı boyutlarda anlamlara ve değerlere sahiptir.(Tuncel, 2006) Sportmenlik normatif standartlarla ilişkilidir spordaki sosyo-ahlaki davranışlarla özdeşleşir ve spor ruhuna uygun erdemli davranışların neler olduğunu bunların nasıl uygulanacağını anlatır.(Balıkcıhanlı ve Yıldırım, 2011) Spor, sporcu ve başarı kavramlarının toplumların var olmalarında diğer toplumlar ve kültürler arasında seçkin bir konuma gelmelerinde son derece önemli bir etkidir bu da sosyolojik açıdan sporun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.(Yılmaz ve arkadaşları, 2006) Ahlak çok yönlü bir kavramdır bu nedenle insan yaşamın da tek ahlak yoktur ve yaşamımızın her alanında kendisine özgü bir ahlakın bulunması olağandır. Örneğin; ticaret ahlakı, günlük yaşama ahlakı, evlilik ahlakı vb. Bir ahlak olarak spor tıpkı günlük olağan yaşamdan olduğu gibi bütün bunlarında üzerinde onların özelliklerini de kapsayan ilişkili bir yapıdır, önemli ayrılığı onun yapısı, özü gereği bir ahlak olmasıdır çünkü spor ahlakı bir yaşam biçimidir ve onu

benimseyenler bu ilkelere uymak zorundadır.(Şahin, 1997) Genel anlamda sporun gelişmesinde önemli rol oynayan spor etiği, sporun taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi fair-play'e uygun evrensel değerler doğrultusunda gerçekleştirmelerini sağlayacak ilkeleri kapsamaktadır. Spor etiğinin temel amacı da bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerinin benimsetilerek bu ilkelerin sportif ortamlarda uygulanmasını sağlamaktır.(Obuz, 2009) Sporun gelişimine baktığımızda insanın gelişimi ile paralel olduğu insan davranışlarıyla geliştiği görülmektedir. Spor ve etik dışı davranışlar mantıksal açıdan yaklaşıldığında bir arada bulunmaması gereken iki kavram olmasına rağmen günümüzde spor sık sık etik dışı olaylarla birlikte anılır duruma gelmiştir. Spor ahlakı birçok belli başlı özel ahlaklar ile ilişki içindedir ve insanın yaptığı bütün hareketler birer spor olarak görülmüştür İlkel insanın avını yakalamak için ya da av olmamak için koşması, düşmanıya girdiği mücadele, kısacası yaşamını sürdürmek için yaptığı her şey spor faaliyeti olarak değerlendirilebilir... Bütün bu görüşlerin yanı sıra bazıları ise sporun başlangıç anının, insanın yerleşik hayata geçerek tarımla ilgilenmesi, yerleşik düzene geçmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan boş zaman değerlendirme arayışına denk geldiği savunulur.(Uyan, 2007) yani boyunca insanlık, yaşama koşullarını düzelterek geliştirdikçe hareket biçimlerinde doğal olarak değişikliğe uğramıştır. Örgütlenme ilk olarak dinsel törenlerin düzenlendiği Antik olimpiyat oyunları ile başlamış daha sonra gösterilen ilgi karşısında farklı branşları da içerisine almış ve gelişmiştir. Belirli bir dönemden sonra yarışmalardan büyük maddi kazanımlar elde edilmeye başlanmış siteler büyük ödüller ortaya atışmış ve bunun sonucu maddi değerlerle ödüllendirilen sporcular manevi değeri olan kutsal çelenk yerine, kendilerine verilecek büyük ödüller için yarışmaya başlamışlardır. Daha sonraları Romalıların spor oyunları yerine gladyatör oyunları gibi kanlı mücadeleleri seçmeleri olimpiyatların dinsizlik ve put pereslik gerekçesiyle bir süre ara vermesine neden olmuştur.(Erdemli, 2002) Ortaçağa doğru yaklaşıldığında kilisenin bağnaz yaklaşımından dolayı güç kaybeden spor, şeytan işi olarak tanımlanmış ve sadece şovelye eğitimi için kullanılmasına izin verilmiştir. Yakın çağın başlangıcıyla sanayinin gelişmesi insan gücüne olan ihtiyacın azalması i boş zamanları artan insanları farklı aktiviteler yapmaya yönlendirmiş rereasyon faaliyeti olarak spor yapanlar ve sporu meslek olarak edinmişlerden oluşan bir pramit

oluşturulmuştur. İşte günümüzün ençok tartişılan ve araştırmamızın yapı taşını oluşturan spor etiği kavramı da sporun bir meslek, para kazanma aracı olarak karşımıza çıkmasıyla önemini dahada artırmıştır.

Sporu meslek olarak edinmiş ve spora y nveren kişilerin (antrenör, yönetici, gazeteci.. vb.)etik kurallara dikkat etmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında sporda uyulması gereken etik ilkeler;

1.Sporcular araç değil amaç olarak görülmelidir. Spor karşılaşmalarında sportif amaçlara ulaşmak, yarişmaların sonuçlarından çok daha önemlidir. Elde edilecek para vb. etmenler sporun amacının önüne geçmemelidir.

a)Ant. ve spor yöneticileri sporculara saygılı davranmalı, onların öz varlıklarına değer vermeli, sporcuları s m rmemeli, aşagılamamalı ve robot gibi görmemelidir.

b)Sporcular rakiplerine saygılı olmalı rakiplerine gözdağı verme ya da onlara kasıtlı zarar vermeyi içeren taktiklere göz yummamalıdır.

c) Kullanılan ekipmanlar, süreçler ve spor kuralları sporla ilgili tüm tarafların güvenliğini sağlayacak nitelikte olmalıdır.

2.Müsabakalar adil olmalıdır.

a) Liğlerin yönetimi ve karşılaşmaların denetimi bütün taraflara eşit olarak uygulanan tarafsız kurallara göre yapılmalıdır.

b)Spor tanımı gereği bedensel g   ve mücadeleyi içeren bir yarişmadır.Bu nedenle müsabakalarda verilecek kararlar, sportif ideallere uygun olarak yalnızca fiziksel beceriler, güdüleme, strateji ve şans etkenlerine göre belirlenmelidir. Bir sporcuya ya da takıma doping maddeleri vererek veya şike yaparak sporcuların performanslarını yapay olarak artırmak kural dışıdır.

c) Bahis ilerin ya das porcuların yolsuzluk yaparak müsabakaların sonuçlarını etkilemeleri sporun ruhuna aykırıdır.

3.Katılım, liderlik, kaynaklar ve ödüller başarıya dayalı olmalıdır; bu ilkenin anlamı spor etkinliklerine katılacaklara eşit katılım olanakları ve eşit fırsatlar sağlanmasıdır.

a)Spor etkinliklerine kimlerin katılacağına ırk, cinsiyet ve toplumsal konuma göre değil ; yetenek ve güdülenme durumuna göre karar verilmelidir.

b)Bayan sporcuların medya tarafından seks objesi olarak kullanılma hakkı yoktur.

c)Erkek ve bayan sporcular arasında kaynak dağılımı yapılırken cinsiyet ayrımcılığından kaçınılmalıdır.

4.Spor etkinlikleri katılımcıların güvenliğini sağlayacak biçimde olmalıdır. Spor kuralları ve gerekli ekipmanlar sporcuları koruyacak biçimde düzenlenmelidir ve üretilmelidir.

a)Sporcuların sağlığı ve güvenliği ant. ve yöneticiler tarafından takım başarısından daha önemli sayılmalıdır.

b)Ant. sporcuları bedensel rahatsızlıklardan korumalı, susuzluk ya da halsizlik gibi durumların meydana gelmesinden kaçınılmalıdır.

c)Sporcular rakiplerine zarar verecek kasıtlı eylemlerden kaçınılmalıdır.

Günümüzde sporda karşılaşılan en önemli etik problemlerden birkaçı doping, bahis, şike ve şiddet olarak sıralanmalıdır.(Obuz, 2009)

2.8.3. Fair-Play (Adil Oyun)

Sporun günümüzde toplumun bütün kesimleri tarafından kullanılmakta olan bir eğitim aracı olduğu ve spordan olabildiğince fazla verim elde edebilmek için spor ahlakı ilke ve kurallarına bağlı kalmakla mümkün olduğu kabul görülmüştür.(Karakoç ve arkadaşları, 2013) Spor, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, haz, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan onuruna yakışır

kavramları bünyesinde taşıdığı gibi; hüznün, keder, stres gibi yine insani özellik taşıyan kavramları da içeren bir etkinlik olarak insanın bütün varlığını etkileyen bir kavram olma etkinliği hala devam etmektedir. İnsan onuruna saygıdan ortaya çıkmış olan sporun her alanında ve her türünde hakça ve dürüstçe oyun oynamanın daimi bir ahlaki ilkesi olarak kendini kabul ettirmiştir. Aslında İngilizce bir deyim olan fair-play'in sporda centilmenlik anlamına geldiği dünyanın bütün hakları tarafından bilinmektedir. İngilizcede fair; güzel, zarif, hoş, saf, lekesiz, şerefli, dürüst, doğru, adil anlamına gelmektedir.(Ay, 2003) Fair-play; kendine, rakibine, takım arkadaşlarına, müsabakanın hakemlerine, seyirci ve kamu oyuna saygıya kısacası sporun tüm benliğine sahip çıkıp saygı duymayı ifade eder.(Erdemli, 2002) Bu kavram spora indirildiğinde rakibi yenmekten değil oyundan zevk alma, atığın gol kadar tediğın golün güzelliklerini görme, hakça, dürüstçe bir oyun, kurallara bağlılık, rakibe saygı, haksız avantajdan kaçınma ve rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışma anlamlarını ifade etmektedir. Fair-play kavramı sadece spor yapanı değil spor alanında bulunan taraftar, yönetici, güvenlik ayırt etmeden herkesi kapsamaktadır. Takımınızı desteklerken karşı takıma hakaret etmeme ilkesini içerisinde barındırır.(Yoncalık ve Gündoğdu, 2007)

Spora sosyolojik olarak bakıldığında insan, toplum ve kültür düzenlemelerinde çok farklı boyutları anlamları ve değerleri ile sosyal bilimlerin konusu olan spor, sporcu ve başarı kavramlarının toplumların güçlü olmalarında, diğer toplumlar ve kültürler arasında seçkin bir konuma gelmelerinde son derece önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.(Özdilek, Aydın ve Sedat, 2009) Ortaya çıkış döneminin ne zaman olduğu tartışılan kavram için spor bilimcilerin görüşleri genellikle antik çağ, orta çağ ve 19.yy Viktorya dönemi İngiltere'sinde yoğunlaşmıştır. Gerek Antik Çağ Olimpiyat oyunlarında, gerekse orta çağ şövalye turnuvalarında fair-play prensiplerinin kapsamına giren erdemli davranış biçimlerine raslanmaktadır.(Konter, 2006) Son dönemlerde üstün başarıya ve kazanma şartına bağlı spor dallarında etik tartışmalar spordan daha çok konuşulmaya başlamıştır.(Altınok, 2005) Bu doğrultuda "her ne pahasına olursa olsun kazanmalıyım", "kaybetmek herşeyin sonudur" matığı yatmaktadır, bu düşünce tarzı da başarıya giden yolda her türlü çirkin girişimi (şike, doping, şiddet vb.) olagan saymakta bu durum da tüm dünyada sorun olarak görülen

holiganizimi doğurmaktadır. Bunların yanı sıra yöneticilerin yaptıkları olumsuz konuşmalar, tv programlarındaki tartışmalar, gazetelerin olumsuz haberleri de sporda şiddeti artırıcı etmenlerdir bu da göstermektedir ki şiddet sadece spor yapanları kapsamaktadır. Bunların yanı sıra günümüzde sporcuları olumsuz davranışlara iten nedenlerden bir tanesi de spor ahlakı ile bağdaşmayacak şekilde sporculara yönelik reklam anlaşmaları ve rekorlara göre ek ödemeler yapılmasıdır. Sporda yaşanan olumsuzlukların ortadan kaldırılması için yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır ve daha da geliştirilmeye ihtiyaç vardır.(Duru, 2002) Sporcuları sportmenlik dışı nedenlere iten kazanma hırısı, sporcunun kendini göstermeye çalışması, tanınmaya çalışması, maddi kazanımlar ve günümüz sporcularından beklenen kazanma gereksinimi gibi etmenlerdir. Dünyada ve buna bağlı olarak ülkemizde spora olan ilgi giderek artmaktadır, ilginin yoğun olarak yaşandığı – yaşatıldığı büyük paraların döndüğü ve buna bağlı olarak sürekli etik dışı davranışlarla tartışılan futbolda sorunlar daha karmaşık hale gelmektedir. Futbol kendisi bir endüstri haline gelmiş, kendi sermayesiyle kendine ait bir pazar oluşturmuş ve kendi kurallarını koymuştur. “Fair-play genelde bütün spor dallarında arzulanan bir durum olmasına rağmen bu kavramın en fazla ihlal edildiği spor dalı ise futboldur. Futbolun yıllık randının 250 milyar dolar civarında olduğu dikkate alındığında“(Erdemli, 2002) fair-play kavramıyla futbolu yönlendirmek fazlasıyla güçleşmiştir. Rand elde etmek ve kazanım sağlamak çocuk ve gençlerin ilgi alanları olan futbolda bütün sportif kuralların ihlal edildiği düşünüldüğünde çocuk ve gençlere ve dolayısıyla topluma fair-play’e uygun dostluk, centilmenlik, paylaşım gibi değerlerin benimsetilmesi başlıbaşına bir sorun olarak ortada durmaktadır. Çocuk ve gençlerin futbola olan ilgisi onları doğru yönlendirmeli, eğitsel anlamda kazanılmış sonuca götürücü uygulamalara yer verilerek, futbol aracılığı ile eğitilmeli bunu gerçekleştirmek için gerekli ortam elde edilmeli çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda genelde spor özelde futbol yöneticilerine, antrenörlere, sporculara ve medyaya önemli görevler düştüğü kaçınılmazdır. Sürekli ceza uygulamalarıyla fair-play kavramına aykırı davranışlar nereye kadar önlenebilir?, Gençlere bu kavramın önemi nasıl aşılanabilir, neler yapılmalı?... vb. sorulara cevaplar aranmalıdır.

Günümüzde ülkemizde ve dünya da bu kavramın gelişmesinde medyanında etkisi yadsınmayacak kadar önemlidir. Baktığımızda gerek görsel gerek yazılı basında taraflı yayınların yapılması, sadece kazananın sevincine ortak olması ve onu taktir etmesi kaybedenin ortaya koyduğu iyi davranışların gösterdiği iyi performansın değerlendirmemesi ya da olumsuz değerlendirmeler ve spora katılan kişi ve kuruluşların fair-play anlayışına uygun davranışları olması gerektiği gibi değerlendirilmemesi hatta taraftarları ateşleyecek yorumlarda bulunması, taraf olması bu konuda enbüyük eksiklik olarak görülmektedir.(Bilge, 2006)Sporcu doğası değişime ugrar bu nedenle sporda saldırganlık çevresel ve kişisel faktörlere göre değişkenlik gösterir.(Tiryaki, 1990) Profesyonel bir şekilde hareket eden bir sporcu yaptığı işin gerekliliklerine uygun bir düşünce, duygu, tutumve davranış içine girer, kendini kontrol edebilir ve her türlü sonuca açıktır yani profoyonel yaşam biçimini benimser.(Konter, 2006) Profesyonel olmayan sporcular ise duygularını ve davranışlarını kontrol edemeyip karşlarına çıkan problemlerl saldırgan bir tutum izlerler. “Düşmalık içeren saldırganlık ve araçsal saldırganlık olmak üzere 2 tip saldırganlık vardır. Düşmalık içeren saldırganlıkta amaç; rakibe zarar vermek pekiştirme, ızdırap ve acı sonuçdur, araçsal saldırganlıkta ise yine amaç rakibe zarar vermektir fakat ana amaç rakibin acı çekmesini görmek değil bazı dışsal ödüller almak ve istenilen hedeflere ulaşmaktır. Sporda bu ödüler para, başarı ya da prestij olabilir”.(Öztürk, 1998) Çeşitli faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan sporda şiddet, saldırganlık, şike gibi kavramların önüne geçmek için tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de caydırıcı önlemler alınmaktadır. Burada amaç sporun olması gerektiği gibi sosyal nitelikli eğitici ve eğlendirici bir faaliyet olmasını sağlamaktır.

Sporda şiddet ve saldırganlığı önlemek en başta devletlerin görevidir, Dünyanın en büyük kuruluşlarından olan Birleşmiş Milletler 2000 yılını dünya dostluk, kardeşlik, fair-play yılı ilan etmiş almış olduğu bu kararla fair-play kavramının nedenli önemli ve gerkli olduğuna dikkat çekmiştir.(Balçıkhanlı ve Yıldırın, 2011) “Uluslararası Olimpiyat Komitesi IOC, 1981 yılında Uluslararası Fair-play Konseyi CIFP’i tanıyıp onu bir kuruluşu olarak kabul eetmesinden sonra fair-play IOC’ye bağlı Milli Olimpiyat komitelerince gündeme alındı. IOC’nin her komitede fair-play ile ilgili bir komisyon kurulmasını istemesi üzerine; Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi de bu

konuda çalışmalara başlamıştır, yapılan çalışmalar sonucu farklı isimler altında çalışan kurum en son olarak Türkiye Fair Play Komisyonu adını almıştır. Fair Play Komisyonu temel de Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin fair-play çalışmalarını Türkiye'de yürütmek spor alanlarında ve toplumda fair-play olgusunu yaymak ve geliştirmek için kurulmuştur. Özel bir amblemi vardır. Ana gücünü Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nden alan komite tüm çalışmalarını TMOK adına yapmaktadır. Fair Play Komisyonun ana hedefi fair-play sözünü, ruhunu Türkiye'nin en ücra köşesine duyurmak, toplumsal ve sportif anlamda Türk halkını fair-play'e özendirmek ve topluma fair-playi yaşam biçimi olarak kabul ettirmektir. Komisyon her davranışını, her kariyeri ve her yayını fair-play süzgecinden geçirerek değerlendirmeyi prensip olarak kabul etmiştir.”(Tiryaki, 1990) Sportif eylemlerde oluşan şiddet ve saldırganlığa karşı her olumsuz olayda olduğu gibi gereken önlemlerin alınması, nedenlerinin belirlenip çözüm önerileri oluşturulması ve uygulamalara geçirilmesi devlet kontrolünde yapılmaktadır.

2.8.4. Spor- Etik ve Kültür İlişkisi

Kültürün çalışma disiplinine etkisi, insan hayatının şekillenmesi ve onun ahlaki yaşayışının düzenlenmesinde ki değeri düşünüldüğünde kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. İnsanın var olmasıyla ortaya çıkan sosyal ve kültürel ahlaki alışkanlıktır tanımı yapılabilecek en iyi kütür tanımlarından birtanesidir. Bu açıda bakıldığında kültürün, davranışlara yön veren ahlaki bir hazine olduğu söylenebilir. Ahlaki kodlar bireyin davranışlarını kolaylaştıran kodlardır ki insanlar davranışlarını ortaya koyarlarken yalnızca öyle öğretildiği ve öyle yapılması gerektiği için öyle hareket ederler ve konu hakkında uzun düşünmezler.(Yazıcı, 2011) Geniş bir anlamı olduğu için birden çok tanımı yapılabilen kültür kelimesi Latince ekin, tarım anlamına gelen cultura kelimesinden gelmekte, dolayısıyla bizde ekin olarak adlandırılabilir. Kültür insanların genlerinden değil öğrenme sonunda oluşmakta, bir başka deyişle kişinin sosyal ortamından kaynaklanan kültür insan oluşumunun tümü olarak adlandırılabilir.

Kültürün nitelikleri şunlardır;

-İnsanın yapısıdır.

- İnsanlığın var olduğu günden başlar.
- İnsanlık var olduğu sürece yaşayacaktır.
- Kişinin değil toplumun malıdır.
- Nesilden nesile aktarılan yaşam biçimidir.
- Doganın karşılayamadığı insan gereksinimlerini karşılar.
- İnsana, doğal varlıkların verdiğiinden daha yüksek tatmin verir
- İnsanın doğaya ve çevresine egemen olduğunu gösterir.
- Toplum üyelerini bütünleştirir.
- Güç olsa da zamanla değişebilir.
- Davranıştan soyutlanmıştır.
- Değer ve düzgülerden oluşur.
- İdealize edilmiş kurallar sistemidir.(Oral ve Ateş, 2003)

Toplumlar arası farklılık yaşam biçimlerinde ve değerlerinde de farklılıklar getirir. İnsanlar sosyalleşme süreci içerisinde kendi kültürlerini öğrenirler buna bağlı olarak diyebiliriz ki sporun insanların yaşamı içindeki yeri, önemi ve uygulamaları da toplumların yaşam biçimlerindeki farklılıklara bağlı olarak değişiklik gösterir fakat spor endüstrisi diğer popüler kültürlerle koşut olarak geliştiği halde kendi tarihini korumayı ve geliştirmeyi bilmiştir. (Tükenmez, 2002) Bir toplumun yaşama tarzı olarak nitelendirilen ve bilgi, inanç, gelenek, örf, adet, sanat, ahlak, araç-gereç teknik gibi maddi ve maddi olmayan unsurlardan oluşan karmaşık bütüne kültür denir. Kültür bir yandan bireylerin toplumsal yollarla edindikleri ve toplumsal yollarla ilettikleri bir değer, yargı, inanç, simge ve davranış ölçütleri düzeninden, diğer yandan da böylece ortaya çıkan geleneksel davranış biçimlerinden oluşur. Kültür aynı zamanda kültürel bir mirastır, birey gerçekleştirmiş olduğu tüm tutum ve davranışları gerçek toplumsal yaşam içerisinde dolaylı ve dolaysız yollardan öğrenir. Her kültür toplumsal kontrolü sağlamak için toplumsal kurumlarını oluşturur ve

topluma yeni giren bireyin hayatını düzenler. Popüler kültür, toplumdaki pekçok bireyin kültürel ve eğlenceli aktivitelerini tanımlar. Spor özellikle daha fazla yapıda bulunabilme özelliğini taşıdığından popüler kültürün önemli bir parçasıdır bu bağlamda da en önemli kitle iletişim araçlarından olduğu görülmektedir. Pazar ekonomisi anlayışının, bu araçlarada egemen olması sporun sosya-kültürel yapıya uygun olduğunun bir göstergesidir. Spor bireysel bir uğraş olmasının ötesinde toplumsal bir nitelik kazanmasına bağlı olarak sporcuların yaşamları, tarzları, saç modelleri toplumda yer edinmiş gündelik yaşamda insanları etkilemiştir, aynı zamanda yapılan organizasyonlar örneğin olimpiyatlar, dünya şampiyonaları düzenlendikleri yerlerin gelenek ve görenekleri, tarihi ve turistik yerlerinin tanıtılması, tanınması açısından önemlidir. Sporda toplumun korumaya çalıştığı kültürel değerlerine zarar verici aykırı davranışlar sporun reklam, rekabet ve ticari yönü dolayısıyla hızla tüm dünyada yayılırken, kar amacının ön plana çıkması ile sporda toplumların korumaya çalıştığı kültürel amaçlarıyla çatışmaktadır.(Şahin, 1997)

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırma ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Veriler iki bölümden oluşan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Örneklem grubu oluşturulurken amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme metodu kullanılmıştır. Katılımcılara anketler verilmeden önce spor yapıp yapmadıkları sorulmuş ve spor yaptığını ifade edenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılara çalışmada elde edilecek verilerin araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacağını garantisini verildi ve bireyler araştırmaya gönüllü katılım esasına göre dâhil edilmişlerdir.

3.1.Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemin Abant İzzet Baysal Üniversitesinde okuyan ve spor yapan öğrenciler oluşturmuştur. Toplam katılımcıların % 61,2 sini (n=109) erkekler % 38,8'ini (n=69) bayanlar, bunlarında %42,1'ini (n=75) bireysel olarak yapılan spor branşlarıyla uğraşan sporcular, % 57,9'unu (n=103) ise takım sporlarıyla uğraşan sporcular olmuştur.

3.2.Veriler Toplama Araçları

Bu araştırmanın veri toplama aracı, kişisel bilgilerin (yaş, cinsiyet, sporculuk yaşı, spor branşı) sorgulandığı birinci bölüm ve bireylerin etik duruşlarını (Etik Duruş Ölçeği; Forsyth, 1980) ve sportmenlik tutumlarını (Çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği; Vallerand, Briere, Blanchard & Provencher, 1997) sorgulayan ifadelerin bulunduğu ikinci bölüm olmak üzere iki ana bölümden oluşmuştur, (bakınızEk1)

Etik Duruş Ölçeği (EDÖ); Forsyth (1980) tarafından geliştirilmiş, ilk 10 maddesi (1-10 maddeler) idealizm ve ikinci 10 maddesi (11-20 maddeler) görecelilik alt boyutu altında toplam 20 ifadeden oluşan iki alt boyutlu bir ölçektir. Orijinal ölçekte ifadelerin değerlendirilmesinde 9 puanlı Likert tipi (1= hiç katılmıyorum – 9 = tamamen katılıyorum) bir ölçekten faydalanılmıştır. Etik Duruş Ölçeği’ndeki görecelilik alt boyutu evrensel ahlaki kuralların her durumda ve her zaman doğru olmadığını savunan görüşü ifade eden maddelerden oluşurken, idealizm boyutu ahlaki/etik kuralların her zaman ve her yerde genel geçer özellikte kurallar olduğunu ifade eden maddelerden oluşmuştur.

Araştırmada kullanmak üzere ölçeğin Türk popülasyonuna uyarlanması yapılmıştır. Hem Türkçeye hem de İngilizceye hakim uzmanlar tarafından komite metodu kullanılarak çevirisi yapılan ölçeğin orijinalinde 9 puanlı olan Likert değerlendirme skalası da 5 puanlı Likert Skalasına uyarlanmıştır. Daha sonra toplanılan veri üzerinde yapılan açıklayıcı faktör sonucunda ölçek madde kaybına uğramakla beraber iki boyutlu halini korumuştur. İdealizm alt boyutunda orijinal ölçekteki 1., 3., 4. ve 5. maddeler çalışırken görecelilik alt boyutunda ise 12., 13., 14., 15., 16. ve 17. maddeler çalışmıştır. Birinci alt boyut olan idealizm boyutunun Cronbach’s Alfa iç tutarlılık katsayısı ,77 iken, ikinci boyutun yani görecelilik boyutunun Cronbach’s Alfa iç tutarlılık katsayısı ,74 olarak tespit edilmiştir, (bakınız Ek 2).

Çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYSYÖ); Vallerand, Briere, Blanchard ve Provencher (1997) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin orijinal formu 5 boyut altında toplanmış 25 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin alt boyutları, toplumsal geleneklere saygı gösterme (maddeler: 1, 6, 11, 16 ve 21), kural ve uygulayıcılara saygı gösterme (maddeler: 2, 7, 12, 17 ve 22), kişinin spora tam katılım kararına saygı gösterme (maddeler: 3, 8, 13, 18 ve 23), rakibe karşı saygı ve duyarlılık gösterme (maddeler: 4, 9, 14, 19 ve 24) ve uygulamaya yönelik olumsuz yaklaşımlar sergileme boyutlarından oluşmaktadır.

Çalışmada kullanmak üzere ölçeğin Türk toplumuna uyarlanmasını yapmak üzere hem Türkçeye hakim hem de İngilizceye hakim uzmanlar tarafından ölçeğin çevirisi

yapılmış ölçek alana uygulanmış ve sonrasında elde edilen verilere ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analizler sonucunda orijinal formunda 5 alt boyuta sahip ölçek maddeleri 4 alt boyut altında toplanmıştır. Birinci boyutta toplumsal geleneklere saygı boyutunda 1., 4., 6., 11. ve 16. maddeler ($\alpha = .85$), 3., 5., 8., 13. ve 18. Maddeler spora tam katılıma saygı alt boyutunda ($\alpha = .61$), 12., 17. ve 22. maddeler kurallara ve uygulayıcılara saygı alt boyutunda ($\alpha = .63$) ve 9., 19. ve 24. maddeler de rakibe saygı ve duyarlılık alt boyutunda ($\alpha = .63$) toplanmıştır, (bakınız Ek 3).

3.3.Verilerin Analizi

Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla verilerinin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve frekans/yüzde gibi betimsel istatistikler ve Kolmogorov-Smirnov/Shapiro-Wilks normal dağılım testleri, Pearson korelasyon testi, bağımsız gruplarda t-testi, Mann-Whitney U testi ve çoklu varyans analizi (MANOVA) testleri uygulanmıştır.

BÖLÜM-IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, katılımcılardan, Etik Duruş Ölçeği (EDÖ) ve Çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri Ölçeğiyle (ÇYSYÖ) elde edilen veriler üzerinde uygulanan betimsel ve çıkarımsal istatistik yöntemler aracılığıyla bulgular rapor edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımları ve EDÖ alt boyutları ortalama değerleri.

EDÖ alt boyutları	Spor branşı	Cinsiyet	Ortalama	S	N
İdealizm	Bireysel	Bay	4,26	,75	59
		Bayan	4,23	,54	16
		Toplam	4,26	,70	75
	Takım	Bay	4,30	,63	50
		Bayan	4,42	,58	53
		Toplam	4,36	,60	103
	Toplam	Bay	4,28	,69	109
		Bayan	4,37	,57	69
		Toplam	4,32	,65	178
Görecelilik	Bireysel	Bay	3,26	,54	59
		Bayan	3,53	,49	16
		Total	3,32	,54	75
	Takım	Bay	3,19	,49	50
		Bayan	3,42	,53	53
		Total	3,31	,52	103
	Toplam	Bay	3,23	,52	109
		Bayan	3,45	,52	69
		Toplam	3,31	,53	178

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre EDÖ alt boyutları ortalamalarının karşılaştırılması.

EDÖ alt boyutlar	Cinsiyet	Ort.	S	T	sd	P
İdealizm	Erkek	4,28	,69	-,936	176	,351
	Kadın	4,37	,57			
Görecelilik	Erkek	3,23	,52	-2,686	176	,008
	Kadın	3,45	,52			

P<0,05

Bağımsız guruplarda t-testi sonucuna göre, EDÖ'nin idealizm alt boyutunda, katılımcıların cinsiyetlerine bağlı istatistiksel anlamlı farklılık tespit edilmezken, $t(176) = -,936$, $p = ,351$, görecelilik alt boyutunda cinsiyetlere bağlı olarak katılımcılar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir, $t(176) = -2,686$, $p = ,008$. Erkek sporcuların EDÖ görecelilik alt boyutu ortalamalarının ($3,23 \pm ,52$) kadın sporcuların ortalamalarından ($3,45 \pm ,52$) daha düşük olduğu görülmüştür, (Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların spor branşlarına göre EDÖ alt boyutları ortalamalarının karşılaştırılması.

EDÖ alt boyutlar	Spor Branşı	Ort.	S	T	sd	P
İdealizm	Bireysel	4,26	,70	-1,042	176	,299
	Takım	4,36	,60			
Görecelilik	Bireysel	3,32	,54	,133	176	,894
	Takım	3,31	,52			

P<0,05

Bağımsız guruplarda t-testi sonucuna göre, EDÖ'nin idealizm alt boyutunda [$t(176) = -1,042$, $p = ,299$] ve görecelilik alt boyutunda [$t(176) = ,133$, $p = ,894$] katılımcıların spor branşlarına bağlı istatistiksel anlamlı farklılık tespit edilmemiştir, (Tablo 3).

Tablo 4. Spor yapan erkek katılımcıların EDÖ idealizm alt boyutu ortalamalarının spor branşlarına göre karşılaştırılması.

	Spor branşı	N	Ort. Sıra	Sıralar top.	U	Z	P
İdealizm	Bireysel	59	55,51	3275,00			
	Takım	50	54,40	2720,00	1445	-,185	,853
	Toplam	109					

P<0,05

Yapılan Mann-Whitney-U testi sonucuna göre, bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren erkeklerle takım sporlarında faaliyet gösteren erkeklerin EDÖ idealizm alt boyutu ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir, $p>0,05$, (Tablo 4).

Tablo 5. Spor yapan erkek katılımcıların EDÖ görecelilik alt boyutu ortalamalarının spor branşlarına göre karşılaştırılması.

	Spor Branşı	N	Ort.	S	Sd	t	p
Görecelilik	Bireysel	59	3,26	,54			
	Takım	50	3,19	,49	107	,723	,471

P<0,05

Bağımsız gruplarda t-testi sonucuna göre, bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren erkeklerle takım sporlarında faaliyet gösteren erkeklerin EDÖ görecelilik alt boyutu ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir, $t(107) = ,723$, $p = ,471$, (Tablo 5).

Tablo 6. Spor yapan kadınların katılımcıların EDÖ görecelilik ve idealizm alt boyutları ortalamalarının spor branşlarına göre karşılaştırılması.

EDÖ alt boyut	Spor branş	N	Ort.	S	Sd	t	p
Görecelilik	Bireysel	16	3,53	,49			
	Takım	53	3,42	,53	67	,719	,475
İdealizm	Bireysel	16	4,23	,54			
	Takım	53	4,42	,58	67	-1,114	,269

P<0,05

Bağımsız iki grubun karşılaştırılması için uygulanan t-testi sonucunda spor branşlarına bağlı olarak kadınların etik görecelilik [$t(67) = ,719$, $p = ,475$] ve etik idealizm [$t(67) = -1,114$, $p = ,269$] alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilememiştir, (Tablo 6)Tablo

7. Katılımcıların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımları ve Çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYSYÖ) alt boyutları ortalama değerleri.

ÇYSYÖ alt boyutları	Cinsiyet	Spor branşı	Ort.	S	n
Sosyal Değerlere Saygı	Erkek	Bireysel	3,93	,93	59
		Takım	4,04	,74	50
		Toplam	3,99	,84	109
	Kadın	Bireysel	4,23	,59	16
		Takım	4,32	,52	53
		Total	4,29	,53	69
	Toplam	Bireysel	3,99	,87	75
		Takım	4,18	,65	103
		Total	4,10	,75	178
Spora Adanma/Saygı	Erkek	Bireysel	4,33	,48	59
		Takım	4,27	,50	50
		Total	4,30	,49	109
	Kadın	Bireysel	4,41	,59	16
		Takım	4,38	,48	53
		Total	4,39	,50	69
	Toplam	Bireysel	4,35	,50	75
		Takım	4,33	,49	103
		Total	4,34	,50	178
Kurallara ve Görevliye Saygı	Erkek	Bireysel	3,79	,78	59
		Takım	3,77	,77	50
		Total	3,78	,77	109
	Kadın	Bireysel	3,83	,70	16
		Takım	3,68	,55	53
		Total	3,72	,58	69
	Toplam	Bireysel	3,80	,76	75
		Takım	3,72	,66	103
		Total	3,75	,70	178
Rakibe Değer/Saygı	Erkek	Bireysel	3,41	,96	59
		Takım	3,47	,85	50
		Total	3,44	,91	109
	Kadın	Bireysel	3,60	,56	16
		Takım	3,56	,83	53
		Total	3,57	,77	69
	Total	Bireysel	3,45	,89	75
		Takım	3,51	,84	103
		Total	3,49	,86	178

Tablo 8. Çok Yönlü Varyans Analizi sonuçları

Etki		Değer	F	Hipotez sd	Hata df	P
Cinsiyet	Pillai's Trace	,041	1,846	4,000	171,000	,122
	Wilks' Lambda	,959	1,846	4,000	171,000	,122
	Hotelling's Trace	,043	1,846	4,000	171,000	,122
	Roy's Largest Root	,043	1,846	4,000	171,000	,122
Bireysel/Takım	Pillai's Trace	,015	,663	4,000	171,000	,619
	Wilks' Lambda	,985	,663	4,000	171,000	,619
	Hotelling's Trace	,015	,663	4,000	171,000	,619
	Roy's Largest Root	,015	,663	4,000	171,000	,619

P< 0,05

Katılımcıların ÇYSYÖ alt boyutları ortalama değerlerinde cinsiyet ve spor branşlarına bağlı olarak farklılık oluşup oluşmadığını tespit etmek amaçlı yapılan çok yönlü varyans analizi sonuçlarına göre hem cinsiyet değişkenine bağlı olarak [Pillai's Trace = ,041, $F(4, 171) = 1,85$, $p>0,05$] hem de spor branşı değişkenine bağlı olarak [Pillai's Trace = ,015, $F(4, 171) = ,663$, $p>0,05$] anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir, (Tablo 8).

Tablo 9. Toplam katılımcıların yaşları, spor yaşları, etik idealizm, etik görecelilik ve çok yönlü sportmenlik ölçeği alt boyutları ortalama değerleri

Değişkenler	Ortalama	S
Yaş	21,40	2,13
Spor yaşı	6,63	4,70
İdealizm	4,32	,648
Görecelilik	3,31	,53
Sosyal Değerlere Saygı	4,10	,75
Spora Tam Katılıma saygı	4,34	,50
Kurallara ve Görevliye Saygı	3,75	,70
Rakibe Değer/Saygı	3,49	,86

P< 0,05

Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı testi sonucunda katılımcıların spor yaşı ile sportmenlik tutumlarından kurallara ve görevliye saygı alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı düşük düzeyde pozitif ilişki tespit edilmiştir, ($\alpha,149$;

p<0,05). EDÖ ile ÇYSEÖ ölçeklerinin alt boyutları arasında görecelilik ile rakibe değer/saygı alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edilmezken, diğer alt boyutlar arasında istatistiksel bakımdan pozitif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir, (Tablo 10).

Tablo 10. Katılımcıların yaşları, spor yaşları, EDÖ idealizm, EDÖ görecelilik ve ÇYSYÖ alt boyutları Pearson Korelasyon Katsayısı testi tablosu

	Yaş	Spor yaşı	Etik idealizm	Etik görecelilik	Sosyal değerlere saygı	Spora tam katılım saygı	Kural ve görevliye saygı
Etik idealizm	-,006	-,080					
Etik görecelilik	-,039	-,091	,126				
Sosyal değerlere saygı	-,040	-,072	,569**	,202**			
Spora tam katılım	-,100	,026	,367**	,176*	,374**		
Kurallara/görevliye saygı	,127	,149*	,296**	,194**	,447**	,303**	
Rakibe değer saygı	-,041	-,061	,288**	,079	,507**	,213**	,265**

*p<0,05; **p<0,01

V.BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Etîği, insanın kendisi ve diğer insanlarla olan ilişkisini düzenleyen kurallar olarak tanımlarsak, sportmence işleyişin sağlanabilmesi için etik kuralların toplum tarafından kabul görmüş olması, bireylerin yaşayış biçimlerinin birbirlerine saygı ve hoşgörüyü getirmesi gibi etmenlerin sporun işleyişı için büyük önem taşıdığını görmekteyiz araştırmamızda sportmenlik ve etik kavramları çeşitli alt boyutlarda incelenmiş ve aralarında ki ilişki ortaya konulmuştur.

Araştırmanın sonunda katılımcıların etik durum ortalama değeri incelendiğinde etik durum idealizm boyutunda kadın katılımcıların, istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmasa da daha yüksek etik değere sahip oldukları görülmüştür. Kanada da yapılan bir araştırmaya göre de kadınların erkeklerden daha insancıl davrandığı ve karar verirken erkeklere nazaran diğer insanları daha fazla düşündükleri saptanmıştır. Dolayısıyla kadınların, aldığı kararın nasıl etkileyeceğini erkeklerden daha çok düşündükleri ortaya konulmuştur.(Kutaniş, Bayraktar ve Özdemir, 2010)

Yine Katılımcıların etik duruş ortalama değeri cinsiyet farklılıkları göz önünde bulundurularak karşılaştırıldığında etik duruş görecelilik boyutunda kadın katılımcıların erkeklere nazaran daha yüksek ortalama değere sahip olduklarını ve bu farkın istatistiksel anlamda da kayda değer bir fark olduğunu görüyoruz. Bu da kadın sporcuların etik tutum sergilerken daha tutucu, değerlerine, oyun kurallarına daha bağılı olduklarını göstermektedir ki bunun nedeninin araştırmamızın eksik yönü olduğunu düşündüğümüz ve etkileri üzerinde tartışabileceğimiz dindarlık kavramıyla

bağdaştırmamız mümkündür. Yapılan sosyolojik araştırmalar kadınların erkeklere nazaran daha uysal, itaatkar, edilgen ve terbiye edici olarak yetiştirildiklerini ve dolayısıyla bu özelliklerin dindarlık düzeyi ile bağdaştığını ileri sürer.(Abdurrahman, 2009)

Etik duruşun idealizim alt boyutunda fark kayda değer olmamakla birlikte aslına baktığımızda kadınların her iki boyutta da erkeklerden daha yüksek değerlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Genel algı kadınların erkeklere oranla daha etik davrandığıdır. Cinsiyet faktörü etik ile ilgili araştırmalarda en çok ele alınan değişkenlerdendir fakat genel literatür tarandığında kadınların ya da erkeklerin daha fazla etik olduklarına dair daha net bir yargıya ulaşmak mümkün değildir. Kimi araştırmalar erkekleri daha etik bulurken kimi araştırmalar kadınların daha etik davrandığı sonucuna ulaşmıştır. Ford ve Richardson cinsiyet faktörünü ele alarak yaptıkları 14 farklı çalışmanın yedisinde kadınların erkeklerden daha etik davranma eğiliminde olduğunu ortaya koymuşlardır. Yine Robin ve Bobin etik kararlar ve davranış yöneliminde cinsiyet ile ilgili karşılaştırmaları içeren geniş çaplı bir araştırma yapmıştır ve sadece söz konusu olayların %17.1'inde kadın ve erkeklerin arasında etik kararlar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu belirlemişlerdir. Scminike ve Ambrose araştırmalarında kadınların ilgi-tabanlı; erkeklerin ise Kantçı adalet-tabanlı karar verdiklerini savunmuştur.(Kutaniş ve arkadaşları, 2010) Etik problemler ilgili seçimlerle karşılaşıldığında bireyin karar verme dinamikleri oldukça karmaşıktır.

Katılımcıların sadece spor branşlarına göre gruplandırıldığı ve buna göre yapılan karşılaştırmalarda katılımcıların ideal etik ve göreceli etik duruşlarında bireysel ve takım sporu yapmalarına bağlı anlamlı(dikkate değer) bir farklılık çıkmamıştır. Daha sonraki aşamalarda katılımcılar cinsiyetlere göre gruplandırılarak spor branşlarına bağlı bir farklılık olup olmayacağını tespit etmek amaçlı yapılan analizlerde de ne erkek katılımcıların ne de kadın katılımcıların etik duruş alt boyutları ortalama değerlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu da göstermektedir ki bireysel ya da takım sporlarıyla uğraşan sporcularda cinsiyet farkı gözetmeksizin etik tutum değerleri arasında fark yoktur. Bu konu ile ilgili literatür taradığımızda ise farklı sonuçlar da karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Taekwondo ve futbolcuların saldırganlık düzeyinin ölçüldüğü bir araştırmada futbolcuların taekwondoculara oranla daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. El ve ayak vuruş teknikleri ile yapılan taekwondo müsabakasında amaç rakibin yaralanması değil zihinsel ve taktik olarak puan kazanmaktır.

Taekwondo zihinsel disiplini ve duygusal dengeyi geliştirmekte kişinin kendisine güven duymasını sağlamakta, kendine ve başkalarına sorumluluk hissi aşılamaktadır. Bu bağlamda taekwondocuların saldırganlık seviyelerinin düşük olmasını, savunma sanatı olan taekwondo sporunda etiğin büyük önem arz etmesine ve sporcuda ahlaki değerlerin yücelmesine katkıda bulunan bir spor dalı olması özelliğine bağlayabiliriz (Ramazanoğlu, Canikli ve Saygun, 2010) Bu araştırma ile araştırmamız arasında oluşan farkın nedeni birden fazla bireysel ve takım sporuyla uğraşan katılımcıların bulunması (Atletizm, güreş, basketbol vb. gibi) bu nedenle taekwondocu katılımcı sayısının ya da saldırganlık derecesi düşük olan bireysel sporla uğraşan katılımcı sayısının az olması gibi faktörler olabileceği gibi araştırmanın yapıldığı dönemin içinde bulunduğu koşullarla, bugünün koşulları arasında ki farklılıklar olarak değerlendirilebilir.(sosyal faktörler, sporun gelişmişlik düzeyi vb.)

Araştırmanın ikinci ana konusu olan ve sosyal değerlere saygı, spora adanma, kurallara ve görevlilere saygı ve rakibe değer vermek, saygı göstermek konularından oluşan çok yönlü sportmenlik yönelimlerinde cinsiyet ve spor branşı gibi değişkenlerden kaynaklı farklılıkların oluşup oluşmadığı ele alınmaya çalışılmıştır ve sonuç olarak bu değişkenlerin bireylerin sportmenlik yönelim ve tutumlarında anlamlı farklar meydana getirmediği tespit edilmiştir. Araştırmamızda kullandığımız çok Yönlü Sportmenlik lği kullanılarak ülkemizde araştırılan Profosyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri incelendiğinde ise: Sosyal normlara uyuma yönelik davranışlar; ma kaybedildiğinde bile rakibi ve rakip takımın antrenrn tebrik etme, iyi performansından dolayı rakibi kutlama, kazanma ve kaybetme durumlarında rakip ile tokalaşma gibi davranışlar oluşturduğundan özellikle takım sporu ile ilgili branşlarda sosyal normlara uyum sürecinin daha yüksek olduğu beklentisi karşımıza çıkmaktadır.(Balıkıhanlı ve Yıldıran, 2011)

Ancak anlamlı farklar elde edilmemekle beraber çok Yönlü Sportmenlik Yönelimleri lğinde elde edilen verilerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında bu lği oluşturan ve sosyal değerlere saygı konusunu değerlendiren alt boyutta kadınların erkeklere, takım sporu yapanlarında bireysel spor branşıyla uğraşan katılımcılara nazaran sosyal değerlere daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Bu

sonucu kadınların toplumsal yapıya etik tutum ve davranışlara daha uyumlu olma sonucu ile bağdaştırırken takım sporlarıyla uğraşan sporcuların bireysel sporla uğraşan sporculara göre sosyal değerlere olan eğilimlerini grup halinde çalışmaları ve bir gruba dahil olma çabalarıyla bağdaştırabilmek mümkündür. Sosyal Kimlik Teorisine göre (SKT) bireyler özsaygılarının çoğunu sosyal kategorilere ve üye oldukları sosyal gruplara göre elde ederler. Kimlikleri onlar için oldukça önemlidir ve grubun statüsü düşerse, grup üyeleri ait oldukları gruba olan olumlu hislerini koruyan bir tutum içerisine girerler.(İkizler ve Tekin, 2004) Bunun dışında takımda tutunma, rol belirsizliği gibi olumsuz kavramlar takım sporuyla uğraşan sporcuların sosyal eğilimlerinin yüksek olmasına neden olduğu düşünülebilirken grup halinde çalışma, takım ruhu gibi birleştirici kavramlarında etkili olduğu söylenebilir. Bu konuyla ilgili olarak erkek hentbol oyuncularının ve antrenörlerinin sportmenlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya göre sportmenlik dışı hareketle sosyal iyi niyet arasında ilişki düşüktür yani etkileşim olumsuzdur diye savunur. Sporunun toplumda nasıl algılandığı, saygı duyulma düzeyleri sosyal kurallara uygunluk gibi durumlar sportmenliği etkiler fakat sosyal alışma döneminde sporcuları kısıtlamamak yasaklar koymamak gerektiğini savunmaktadır.(Sornes ve Bru, 2010) Çok yönlü sportmenlik yönelimleri ölçeğini oluşturan bir diğer konu olan spora adanma ve saygı duyma alt boyutu ile ilgili ortalama değerlere bakıldığında da bireysel spor yapan katılımcılar takım sporu yapanlara, kadın sporcularında erkek sporculara nazaran daha çok spora adanmışlık ve saygı gösterdiklerini söylemek mümkündür. Buna benzer bir araştırmada voleybol sporu ile uğraşan sporcuların cinsiyet dağılımına göre voleybol sporundan beklentileri incelenmiş bu çalışmaya göre 'iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak 'gibi spora adanmışlık belirten görüşe göre fark erkek sporcuların lehine çıkmıştır. Elde edilen sonuç, özellikle profesyonel erkek sporcuların voleybol sporunu hayatını kazanmak ve maddi kazanç beklentisinde yaptıkları ortaya konulmuştur. Genel olarak erkek sporcuların sporu iş ve maddi olanak olarak gördükleri, bayan sporcuların ise voleybol sporunu sevmek ve sporun olumlu katkılarından haberdar olma gibi manevi nedenlerle voleybolla uğraştıkları görüşü savunulmuştur.(Sunay ve Bayraktar, 2007) Araştırmamız sonucunda bireysel sporlarla uğraşan katılımcıların spora adanma ve saygı duyma alt boyutunda takım sporlarıyla uğraşan katılımcılara göre daha yüksek

değerlere sahip olması bireysel sporla uğraşan katılımcının müsabaka esnasında yalnız olması sonucunun ne olursa olsun kendisine mal olacağı duygusunu taşıyarak sorumluluk altına girmesi ve yaptığı spora kendini adanması olarak düşünülebilirken takım sporlarıyla uğraşan katılımcıların bireysel spor yapan katılımcılara oranla daha az sorumluluk alması sadece takım içerisinde kendi üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ve sonucun ne olursa olsun takıma mal edileceği duygusunu taşıması gibi nedenlerin etkili olduğu savunulabilir.

Kurallara ve görevlilere saygı konusunu irdeleyen alt boyutla ilgili ortalama değerlere bakıldığında ise bireysel spor branşlarında spor yapan katılımcıların takım sporu yapanlara göre bu konuya daha duyarlı olduklarını, yine kuralların konusunda erkeklerin kadınlara göre daha hassas olduklarını söylemek olasıdır. Sonuncu alt boyut olan rakibe değer vermek ve saygı göstermeyi değerlendiren ölçekle ilgili ortalama değerler bu konuyla ilgili olarak takım sporcularının bireysel spor branşlarından ve kadın sporcularında erkek sporculardan daha hassas olduğunu işaret etmektedir. Erkek sporcuların kurallara ve görevliye olan tutumunu erkek sporcuların yaptıkları işi meslek olarak görmeleri ve önemsemeleri ile ilişkilendirmemiz mümkünken, Takım sporları ile uğraşan sporcuların ise kurallara görevliye saygı tutumunu ele aldığımızda bu konu ile ilgili futbolcular üzerine yapılan araştırma sonucu kurallara ve yönetime saygı düzeyi yüksek olan futbolcuların empatik düşünce ortalamaları yüksek olan futbolcular oldukları ve empati yükseldikçe sportmenlik tutumlarının arttığı sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.(Balıkçıkanlı ve Yıldırım, 2011)

Bu araştırmanın temel konusu olan sporcuların etik duruşları ile sportmenlik tutumları arası ilişkiyi tespit etmek amaçlı korelasyon testi sonucunda etik durum ölçeğinin idealizm alt boyutu ile çok yönlü sportmenlik yönelimleri ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif ilişki tespit edilmiştir. Yani ideal etik ile sportmenlik paralel artış göstermiş ideal duruş değerleri artıkça sportmenlik değerleri de yükseliş göstermiştir. Etik duruşun idealizm alt boyutu ile en güçlü ilişkiyi sosyal değerlere saygı boyutu sergilemiştir. Yine katılımcıların etik duruş görecelilik ortalama değerleri ile sportmenlik tutumları ortalama değerleri arasındaki ilişkinin de sınıandığı aynı korelasyon testinde sportmenliği oluşturan ilk üç boyut (sosyal

değerlere saygı, spora tam katılım, kurala ve görevliye saygı) görecelilikle anlamlı ve pozitif yönde ilişkili çıkarken rakibe değer verme ve saygı göstermek alt boyutu ilişkilendirilememiştir. İngiliz sporcular arasında yapılan bir araştırmaya göre sportmenlik ve anti-sosyal ahlaki davranışın spor yapmayı ne derce etkilediği incelenmiş olumlu motivasyon ve özerkliğin olumlu anti-sosyal davranışın olumsuz olduğu sportmence davranış için sporcuların olumlu motivasyon ve özerkliğe sahip olmaları gerektiği görüşünü bulmuş bu araştırmaya da hipotez olarak sosyal bağlam mı, yoksa kişisel motivasyon faktörlerini sportmenlik davranışlarında daha etkilidir? düşüncesi öne sürülmüştür.(Ntoumanis ve Standage, 2010)

Spor, branşlarının hızla yaygınlaştığı günümüzde sporcular için spor sosyal aktivitenin dışında kazanım kapısı haline gelmiş büyük transferler ve büyük paraların döndüğü bir mekanizma halini almıştır. Bu da birlikteliğin de sporcuda kendini gösterme, yükselme çabası daha çok kazanma rakibine karşı daha fazla hırs daha çok kendini kaybetme insanca yaklaşımları yok sayarak rekabet ortamını doğurma bunun sonucunda da için de bulunduğu sosyal ahlak kuralları, meslek etiği ve spor etiği gibi kavramları farkında olarak ya da o an ki psikolojiyle farkına varmadan yok saymakta ve müsabaka esnasında sportmenlik dışı davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır. Hiç kuşkusuz günümüzde spor toplumlar arası büyük kitlelere hitap eden bir iletişim aracı olma niteliği taşımaktadır. Bu nedenle spor alanında yapılan fair-playe aykırı tüm davranışlar ülkelerin prestij kaybetmesine neden olmaktadır bu alanda yapılan hataların bir topluma mal edilmesi de bize spor-toplum ilişkisinin önemini göstermektedir. Etiği, insanın kendisi ve diğer insanlarla olan ilişkisini düzenleyen kurallar olarak tanımlarsak, sportmence işleyişin sağlanabilmesi için etik kuralların toplum tarafından kabul görmüş olması bireylerin yaşayış biçimlerinin birbirlerine saygı ve hoşgörüyü getirmesi gibi etmenlerin sporun işleyişi için büyük önem taşıdığını görmekteyiz. Araştırmamız sonuçları genel olarak göstermektedir ki sportmenlik ve etik kavramları birbirleriyle yakından ilişki içerisinde bulunan iki kavramdır. Toplumda etik kurallar ne kadar çok benimsenir ve önem taşırsa toplumun tüm yapısında belirli bir işleyiş ve düzen oluşacağı gibi spor alanında da refah sağlanacağı daha sportmence davranışların sergileneceği kaçınılmaz bir gerçektir.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sporcuların etik duruşları ile sportmenlik tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmış olan bu çalışmanın örneklem grubunu üniversitede okuyan ve farklı spor dallarında spor yapan üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem grubu oluşturulurken katılımcılara spor yapıp yapmadıkları sorulmuş ve bu doğrultuda spor yaptığını ifade etmiş olan erkek ve kadın öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Bu katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler sonucunda araştırmanın ortaya çıkış sebebi olan etik duruş ile sportmenlik tutumu arasındaki ilişki istatistiksel bağlamda oldukça güçlü ve anlamlı çıkmıştır. Ayrıca yapılan karşılaştırma testlerinde kadın sporcuların etik duruş düzeylerinin erkeklerin etik duruş düzeylerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak katılımcıların spor branşları etik duruş değişkeninde etkili bir farklılık oluşturmamıştır. Yine yapılan karşılaştırma analizleri sonucunda katılımcıların cinsiyetlerinin ve spor branşlarının sportmenlik tutumlarında anlamlı farklılık oluşturmadığı ortaya konmuştur.

Yapılan bu araştırma özgünlük bakımından spor alanında Türkiye de ilk çalışmalar arasında olması bakımından önem arz etmektedir. Ancak derinlik bakımından araştırma tasarım ve yeni değişkenlerin dâhil edilmesiyle daha zengin hale getirilebilir. Gelecekte bu konu ile ilgili yapılabilecek çalışmalarda sporcuların hem etik hem de sportmenlik tutumlarında etkili olabilecek kişilik yapıları, inanç düzeyi değişkeni ve maddi kazanç boyutu da araştırmalara dâhil edilebilir. Ayrıca sporcu

katılımcılar spor branşları değişkeni üzerinden sınıflandırılırken sadece takım ve bireysel sporlar bazında değil aktif olarak yaptıkları spor branşlarının diğer karakteristik özellikleri de dikkate alınarak sınıflandırılırsa sportmenlik ve etik duruşu tespit etmede ve geliştirmede daha faydalı bilgilere ulaşmak mümkün olabilecektir.

Araştırama sonucumuz göstermektedir ki birey etik değerlerine ne kadar bağlıysa sportmenlik düzeyi de o kadar artacaktır. Bu sonuçtan yola çıkarak diyebiliriz ki sadece sporcular değil spor ile uğraşan tüm bireylerin (yönetici, taraftar, gazeteci...vb.) etik anlayışlarının geliştirilmesi gerekmektedir bu da okullarda etik konulu derslerin okutulması, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında verilen derslerin öneminin artırılması, gerek görüldüğü takdirde sporculara konuyla alakalı eğitimler verilmesi, spora hakim olan insanların idealist, spora adanmış ve saygı duyan, belirli kazanımlar için değil sporu spor olduğu için yapan insanlardan seçilmesi ve en önemlisi toplumun değerlerine bağlı birbirlerine ve kendilerine saygılı bireyler yetiştirebilmesiyle sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- 1.ABDURRAHMAN, K.(2009) “Dindarlığı Etkileyen Faktörler,” *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt.18, Sayı:2 s:20-25.*
2. ALTINOK, C.(2005) “Spor Sosyolojisi,” *Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi*
3. ATAMAN,V.(2006) “ Etik,” *Donkişot Güncel Yayınları, İSTANBUL*
4. AY.Ü.(2003) “ İşletmelerde Etik ve Sosyal Sorumluluk,” *Nobel Yayınları, ADANA 2*
5. AYDIN, P,İ. (2005) “ Eğitim ve Öğretimde Etik,” *Pegama Yayınları, ANKARA*
- 6.BALIKÇIKANLI,SEZEN,G.,YILDIRAN,İ.(2011) “Profosyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri” *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IX(2), 49-68*
7. BİLGE, D.(2006) “ Fair-play,” *Ötüğen Yayınları, ANKARA*
- 8.BÖLÜKBAŞI,Z.,KILCIGİL,E.(2004) ”Taekwondo ve yüzme branşlarındaki bayan sporcuların dindarlık boyutları,” *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2, S.61-72*
- 9.CHANTAL.Y.,ROBİN.P.,WERNAT.P.,ASSOLNAT.B.(2005)“Motivation,Sportspersonip and Atlatic Aggression: a Mediatlional Analysis” *Psychology of Sport and Exercise 6, s:234-248*
- 10.CEVİZCİ, A.(2007) ”Felsefe,” *Sentez Yayıncılık 1. Baskı, İSTANBUL*
- 11.ÇÜÇEN, A, K.(2005) “ Felsefeye Giriş,” *Asa Yayın Evi. 4. Basım, BURSA*
12. DOĞAN,Ö.(2010)” Ahlak Felsefesi” *İnkılap Yayınevi 2.baskı, İSTANBUL*
- 13.DURU,A. (2002) “ Spor Felsefesi,” *Özener Matbaası, E Yayınları, İstanbul*
- 14.DURUSOY, A.(1999)” İbni Sina İslam Ansiklopedisi,” *Diyanet Vakfı Yayınları, 20. Cilt , İSTANBUL*
15. ERDEMLİ, A.(Ekim 1996) “ İnsan Spor ve Olimpizim,” *Sarmal Yayınları*

- 16.ERKAL,M.,GÜVEN,Ö.,AYAN,D.(1998) “Sosyolojik Açıdan Spor,” *İstanbul Dergisi Yayınları*, İSTANBUL
- 17.ERGEN, E.(Haziran 1996) “Spor Ahlakı ve Doping,” (Haz. Atilla Erdemli), *Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu*, s:11-12
18. FİŞEK, K.(1998) “Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi,” *Bağırgan Yayın Evi*, ANKARA
19. FRANKENEA,W.K,(Eylül 2007), Etik, (Çev. AZMİ UYAN), *İmge Yayınları*,1.baskı
20. FORSTY,D.R. (1980)” A Taxonomy of Ethical Ideologies” *Journal of Personality and Social Psychology*, vol.39, no. 1, 175-184.
- 21.GANOOVERWAY,L.,GUİVERNEU.,M.,MAGYAR.,M.,EVİNG.M.,WALDRON.W., (2005) “Achievement Goal Perspectives, Perceptions of the Motivational Climate and Sportspersonship: Individual and Team Effects” *Psychology of Sport and Exercise* 6, s:215-232
- 22.GÖKÇE, A.(2004)“ Sporda Erdemlik: Fair –Play, Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar,” *Maya Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd. Şti.*, İSTANBUL
- 23.GÖKALP, N.(2010) ”Duygu ve etik,” *Ebabil yayınları 1.Baskı*, ANKARA
- 24.GÜRPINAR.B, GÜVEN,Ö.(2011) “Futbol Hakemlerinin Karşılaştıkları Sportmenlik Dışı Davranışların İncelenmesi,” *Spor Metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2011 IX(1)
- 25.İKİZLER,C.(KASIM 1993) ”Sporda Başarının Psikolojisi,” *Alfa Yayınları 1.Baskı*, ANKARA
- 26.İKİZLER,H.C.,TEKİN,A. (2004) “Sporda Fanatizime Neden Olan Güdüler ve Cinsiyet” *Kıck Boks Federasyonu*
- 27.İNEL,M.(1996) “Kimlik Oluşumunda Spor Ne kadar Merkezde,” *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı*

- 28.KARAKAŞ, H.(2008) "Satış yönetiminde etik, satıcıların etik algılamalarının demokrafik faktörleri ile ilişkisini ölçmeye yönelik ilaç sektöründe bir uygulama," *Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, ADANA*
- 29.KARAKOÇ,Ö.,YÜKSEK,S.,AYDIN,D.(2011) "Milli takım düzeyindeki erkek judocuların klüp antrenörlerinde gözlemledikleri etik dışı davranışlar," *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:19, no:1, s:221-232
- 30.KUTANİS,Ö.R.,BAYRAKTAROĞLU,S.,ÖZDEMİR,Y.(2010) "Etik Davranışların Yönelimde Cinsiyet Faktörü: Bir Devlet Üniversitesi Örneği" *Sakarya Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi*
- 31.KONTER,E.(2006) "Sporda Karşılaşma Psikolojisi," *Nobel Yayınları, 1.Baskı, ANKARA*
- 32.NTOUMANIS,N.,STANDAGE,M.(2009) "Morality in Sport: A Self-Determination Theory Perspective" *Journal of Applied Sport Psychology*, 21:4, s:365-380
- 33.OBUZ,Ü.(2009)"Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlarına İlişkin Görüşler," *Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim dalı, ADANA*
- 34.ORAL,B.,ATEŞ, H.(2003) "Kamu Yönetiminde Etik: Kültürel Temeller ve Örgütsel Ruhçuluk Kuramı," *Yüksek lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (5)*
- 35.ÖZDİLEK, Ç., AYDIN Ş., SEDAT B.(2009) " Günümüze kadar Düzenlenen Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpizim Felsefesine Ters Düşen Politik ve Irkçı Uygulamalar," *Dumlupınar Üni. Sosyal Bilimler Dergisi*, 6: 465-481.
- 36.ÖZTÜRK,F.(1998) " Toplumsal Boyutları ile Spor," *Bağırgan Yayınları, ANKARA*
- 37.ÖZMEN,F,GÜNGÖR,A.(2008) "Eğitim Denetimde Etik," *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, sayı 15, s:42-44
- 38.PEHLİVAN,Z.(2004) "Fair- play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi," *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2*, S.49-53

39. PIEPER, A. (1994) “ Etiğe Giriş” (Çev. Veysel Ataman) , *Ayrıntı Yayınları 3. Baskı*
40. RAMAZANOĞLU, F., CANIKLI, A., SAYGIN, Ö. (2010) “Futbolcular ile Taek-wondocuların Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması” *Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu*
41. SIMON R. (1991) “Fair-Play: Sports, Values ve Society” *Library of Congress Cataloging in Publication Data, 2. Baskı*
42. SORNES, T., BRU, E. (2010) “Sportspersonship and Pereception of Leadership: An Investigation of Adolescent Handball Players’ Perceptions of Sportspersonship and Associations With Perceived Leadership” *European Journal of Sport Science*, 2:6, s:1-15
43. SUNAY, H., BAYRAKTAR, B. (2007) “Türkiye’de Elit Bayan ve Erkek Sporcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar” *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V(2), 63-72
44. ŞAHİN, M. (1997) ”Spor Ahlakı ve Sorunları,” *Evrensel Yayınları*, 1. Baskı, ANKARA
45. ŞAHİN, M. (1998), “Spor Ahlakı ve Sorunları,” *İstanbul: Evrensel Basım Yayın 2. Baskı*, ANKARA
46. TEMİZTÜRK, H. (2011) ”Türk Basının Etik ve Teknik Sorunları,” *İletişim Fakültesi Dergisi, Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi*, s. 256-288
47. TİRYAKİ, Ş., (15-16 Mart 1990) “ Sporda Saldırganlığın Yeniden Yönlendirilmesine İlişkin Bir Vaka Çalışması,” *Spor Bilimleri Sempozyumu, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Bölümü*, BORNOVA –İZMİR, S.174-177
48. TUNCEL DOLAŞIR, S. (2006) “Antrenörlük Etiği,” *Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu* , ESKİŞEHİR
49. TİRYAKİ, Ş., (15-16 Mart 1990) “ Sporda Saldırganlığın Yeniden Yönlendirilmesine İlişkin Bir Vaka Çalışması,” *Spor Bilimleri Sempozyumu, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Bölümü*, BORNOVA –İZMİR, S.174-177

- 50.TÜKENMEZ,M.(2009) ”Toplumbilim ve Spor,” *Kaynak Yayınları 1. Basım, İSTANBUL*
- 51.USTA, A.(2012) “Kamu Örgütlerinde Meslek Etiği ve Çalışma Ahlakı Üzerine Bir Değerlendirme,” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, YAYIN: C-17
- 52.UZUN .R.(2007)“ İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar,” *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi*, Birinci Baskı
- 53.Vallerand,R.J.,BRIERE,N.M.BLANCHARD,C.M.,&PROVENCER,P.J.(1997).“Developmet and Valida of the Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale” *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19,197-206
- 54.VURAL, B.,COŞKUN, G.(MART 2011) ”Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik,” *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, SAYI 1 ,SY-62-82
- 55.YATKIN,A.(2008), ”*Etik düşünce ve davranışın yerel yönetimlerde hizmet verimliliğinin artırılmasında rolü ve önemi*,” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, S:211-231, ELAZIĞ
56. YAZICI, S.(Haziran 2011) “ Felsefeye Giriş,” *Alfa Yayınları, 2. Basım, İSTANBUL*
- 57.YAZICI,A.,YAZICI,S.(2010) “*Etik Durum Ölçeğinin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması*” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 8(4), 1001-1017
- 58.YILMAZ,A, TÜTÜNCÜ, K, DEMİREL, E.(2006) “Bir Ahlak Kuramı,” *Ayrıntı Yayınları, İSTANBUL*
- 59.YONCALIK,O.,GÜNDOĞDU,C.(2007) ”Sporda Ahlaki Bir Spor Olarak Doping,” *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmalar*, ELAZIĞ

Değerli Katılımcı,

“Sportmenlik ve Etik” konusunda yapılacak bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere görüş ve düşüncelerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Konuya ilişkin sorulara vereceğiniz samimi cevaplarınız çalışmayı yönlendirecektir. Vereceğiniz bilgiler araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Emine Ülkay Acar
(Yüksek Lisans Öğrencisi)
Niğde Üniversitesi – BESYO
e-posta: ulkay-acar@hotmail.com

1.BÖLÜM – Kişisel Bilgiler

Yaş: ____

Cinsiyet: ☐ Erkek ☐ Kadın

Spor Branşınız: _____

2. BÖLÜM

Açıklama: Aşağıdaki maddelerin her biri sportmenlik davranışı ile ilgili bir durumu ifade etmektedir. Bu ifadelere hangi oranda katılıp katılmadığınızı sizin için uygun olan rakam üzerine (X) işareti koyarak belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Rakibim kim olursa olsun, kaybettiğimde tebrik ederim.	1	2	3	4	5
2.Hakem kararlarına itaat ederim.	1	2	3	4	5
3.Müsabakalarda kaybedeceğimi bilsem bile elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
4.Rakibim düştüğünde ayağa kalkmasına yardım ederim.	1	2	3	4	5
5.Kişisel onurum, ödül ve madalya için yarışırım.	1	2	3	4	5
6.Galip geldiğim zamanlar rakibimin antrenörünün elini sıkarım.	1	2	3	4	5
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum

7.Kurallara riayet ederim.	1	2	3	4	5
8.Müsabaka esnasında yaptığım hatalar beni yıldırmaz.	1	2	3	4	5
9.Elimden gelse, haksız bir şekilde diskalifiye olmuş rakibimin müsabakaya devam edebilmesini hakemden isterim.	1	2	3	4	5
10.Zaman zaman antrenörümün verdiği taktiklere eleştirel yaklaşırım.	1	2	3	4	5
11.Müsabakalardan sonra, rakiplerimi göstermiş oldukları performanstan dolayı tebrik ederim.	1	2	3	4	5
12.Branşımınla ilgili kurallara eksiksiz bir şekilde riayet ederim.	1	2	3	4	5
13.Branşımda zayıf yönlerimi geliştirmek için çözüm yolları ararım.	1	2	3	4	5
14.Rakibim sakatlandığında tedavi edilebilmesi için hakemden oyunu durdurmasını talep ederim.	1	2	3	4	5
15.Müsabakadan sonra kötü performansım için ekibimden özür dilerim.	1	2	3	4	5
16.Galibiyetten sonra, rakibimin iyi mücadelesini takdir ederim.	1	2	3	4	5
17.Hakemin kararlarına yargılamaksızın riayet ederim.	1	2	3	4	5
18.Antrenmanları aksatmamak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
19.Rakibim adaletsiz bir şekilde cezalandırıldığında, yanlışlığı düzeltmek için elimden geleni yaparım.	1	2	3	4	5
20.Antrenörüm müsabakadan sonra, müsabaka esnasında yaptığımı söylediği hataları kabul etmem.	1	2	3	4	5
21.Kazansam da kaybetsem de müsabaka sonrasında rakibimle tokalaşırım.	1	2	3	4	5
22.Hakem olup olmadığını gözetmeksizin organizasyonda ki resmi görevlilerin kararlarına riayet ederim.	1	2	3	4	5
23.Antrenmanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	1	2	3	4	5
24.Rakibim kazara malzemesini unuttuğunda kendi malzemelerimden ödünç veririm.	1	2	3	4	5
25. Müsabakanın kritik anlarında hata yaptığımda sinirlenirim.	1	2	3	4	5

Açıklama: Kişisel davranış ve tutumlarla ilgili olan aşağıdaki maddelerde belirtilen durumlara hangi oranda katılıp katılmadığınızı, sizin için uygun olan rakamın üstüne (X) işareti koyarak belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kişi, davranışlarının başkalarına kasıtlı olarak en düşük düzeyde dahi zarar vermeyeceğinden emin olmalıdır.	1	2	3	4	5
2. Alınacak risk küçükte olsa, başkalarını riske atacak davranışlar asla hoş görülmemelidir.	1	2	3	4	5
3. Sonucunda başkalarının zarar göreceği davranışlar, bize ne kadar fayda sağlarsa sağlasın her zaman yanlıştır.	1	2	3	4	5
4. İnsan hiçbir zaman bir başkasına psikolojik ve fiziksel olarak zarar vermemelidir.	1	2	3	4	5
5. Kişi başkasının itibarını ve refahını herhangi bir şekilde tehdit edebilecek davranışlardan kaçınmalıdır.	1	2	3	4	5
6. Bir davranış, masum bir kişiye zarar verecekse yapılmamalıdır.	1	2	3	4	5
7. Sonucunda ortaya çıkabilecek kar ve zararı kıyaslayarak bir davranışı yapıp yapmamaya karar vermek ahlaki değildir.	1	2	3	4	5
8. Her toplumda, insanların itibarı ve refahı en önemli konu olmalıdır.	1	2	3	4	5
9. Başkalarının refahına zarar vermenin hiçbir gerekçesi olamaz.	1	2	3	4	5
10. Ahlaki davranışlar en “mükemmel” davranışı meydana getiren unsurlar ile birebir örtüşen davranışlardır.	1	2	3	4	5
11. Hiçbir etik kural bütün alanların (akademik etik, tıp etiği, spor etiği, vs.) içinde yer alacak kadar önemli değildir.	1	2	3	4	5
12. Ahlaki değerler toplumdan topluma ve durumdan duruma farklılık gösterir.	1	2	3	4	5
13. Ahlaki değerler bireysel olarak ele alınmalıdır, birisi için ahlaki olan durum, bir başkası için ahlaki olmaya bilir.	1	2	3	4	5
14. Ahlaki kurallar ve değerler, kesin yargılarla doğru veya yanlıştır diye değerlendirilemez.	1	2	3	4	5
15. Ahlaki olanla ahlak dışı olan, bireylere göre değişkenlik gösterdiğinden, herkes için neyin ahlaki olduğuna dair sorulara asla yanıt bulunamaz.	1	2	3	4	5
16. Ahlaki normlar/değerler, nasıl davranılması gerektiği ile ilgili kişisel kurallardır, başkalarını yargılamada kullanılamaz.	1	2	3	4	5
17. Kişisel ilişkilerdeki etik değer ve yargılar çok karmaşık olduğundan, bireylerin kendi kişisel kurallarını oluşturmalarına izin verilmelidir.	1	2	3	4	5
18. Belirli davranışları önleyen etik bir durumu katı bir şekilde düzenlemek, daha iyi insan ilişkileri kurmada ve uyum sağlamada faydalı olabilir.	1	2	3	4	5
19. Yalan söylemenin kabul edilebilirliği tamamen içinde bulunulan durumla bağlantılı olduğundan yalan söylemekle ilgili hiçbir kural oluşturulmaz.	1	2	3	4	5
20. Bir yalanın ahlaki olup olmadığına karar verilmesi, bu davranışı çevreleyen şartlara bağlıdır.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

26.11.1985 tarihinde Adana Kozan’da doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimini Kozan’da tamamladım. 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Spor Yöneticiliği Bölümünü kazandım 2010 yılında mezun olduktan sonra aynı yıl içerisinde Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’ da Yüksek Lisans programına başladım ve halen eğitimime devam etmekteyim.